

Ginkim kalbą, žemę, jos būdą /
Stokim į darbą kaip mišiniai /
Laimina Dievas sąjėmą grūdą,
Laimina vėsiu: gema šimtai.

Maironis

GARSAS

Second-Class postage paid at Brooklyn, N. Y. Post Office

Nora mūsų, vyrai, nedaugai yra,
Tačiau tvirti mes, jei rūs vionybė,
Į darbą stokim vyrai, vyrai,
Sujungtas ragkos sugieka stiprybė.

Maironis

Nr. 2

VASARIS — FEBRUARY, 1963

Vol. 66

PASIDAIRIUS PAS SAVE IR KITUR

VARDAN TOS LIETUVOS...

Jau šešiasdešimtpenktą kartą minime Vasario Šešioliktąją, didžiąją tautos šventę, liudijančią Lietuvos nepriklausomybės atstatymo paskelbimą 1918 metais.

Po 123 metų carinės Rusijos priespaudos, pavergimo ir piktųjų užmačių ją nušluoti nuo žemės paviršiaus, Lietuva vis dėlto tarė tvirtą žodį pasauliui: Esu gyva ir grįžtu į laisvųjų tautų šeimą!

Deja, nuo neužmirštos 1918 metų vasario 16-tosios Lietuva galėjo gyventi nepriklausomą valstybinį gyvenimą tik 22 metus. Nuo 1940 metų birželio 15-tosios Lietuvos valstybinis suverenitetas, teritorinis neliečiamumas, laisvas tautinis, religinis, kultūrinis klestėjimas tebėra paneigiami Sovietų Sąjungos smurtu, apgaule ir klaida.

Lietuvos laisvės byla pasaulyje šiandien yra gyva žymia dalimi todėl, kad ja ryžtingai rūpinasi laisvojo pasaulio lietuviai. Europos Parlamento šių metų sausio mėnesį pasisakymas už Lietuvos, Latvijos ir Estijos teisių kėlimą tarptautiniuose forumuose yra dar vienas ryškus liudijimas, kad vakarų Europa tų trijų tautų prie Baltijos jūros neužmiršta. Tas Europos parlamentarų žodis taip pat byloja, kad jis tartas jo prašant laisvųjų lietuvių, latvių ir estų organizacijoms, kurias jungia bendras ryžtas daryti visa, kas tik įmanoma, kad Baltijos valstybių dabartinė nedalia nebūtų paskandinta kitų rūpesčių bangose.

Šio vasario 2-3 dienomis Jungtinių Valstybių Kongresas priėmė bendrą rezoliuciją, kuria Prezidentas prašomas paskelbti Vasario Šešioliktąją Lietuvos Nepriklausomybės Diena ir kviešti amerikiečius ją atitinkamai paminėti.

Lietuvos laisvės šventė jau per metus prisimenama Jungtinių Valstybių Kongrese. Taip būna labiausiai todėl, kad to prašo Amerikos lietuviai. Tiesa, ne vien Lietuva susilaukia Kongrese dėmesio. Panašūs minėjimai skiriami ir kitoms pavergtomis tautoms. Tačiau atsimintina, kad tiems minėjimams kelią praskynė Amerikos Lietuvių Taryba (Alta), sėkmingai vadovavusi organizuotai Amerikos lietuvių politinei veiklai per daugel metų. Mūsų Susivienijimas Altoje dalyvauja nuo pat jos įsisteigimo 1940 metais. Susivie-

nijimo pirmininkas Leonardas Šimutis buvo pirmasis Alto pirmininkas ir jai vadovavo 25 metus. Mūsų Susivienijimo nariai inž. Antanas J. Rudis ir dr. Kazys Bobelis, pirmininkaudami Alta, tęsė Šimučio ir kitų Alto pradininkų veiklą. Ir šiandien Alto valdyboje yra keli Susivienijimo nariai.

Mūsų Susivienijimas visada stengėsi dalyvauti bendroje Amerikos lietuvių veikloje, kiek tik jo ribotai galimūmai leido. Mūsų organizacijos organas GARSAS visada rėmė visas lietuvių pastangas pagelbėti Lietuvai ir išlaikyti lietuvių. GARSAS stengiasi tiksliai pranešinėti apie visų pagrindinių lietuviškų organizacijų veiklą. Jo puslapiuose atsispindi Alto, Vliko ir Lietuvių Bendruomenės veikla, kiek tai įmanoma mėnesiniame leidinyje.

Šiuos žodžius rašančio nuomone, šios Vasario 16-tosios progą mūsų pagrindinės organizacijos turėtų pasiryžti išlyginti esamus tarpusavio nesklaidumus. Nesutarimai įsigalėjo ne dėl pagrindinio tikslo, o tik dėl priemonių jam pasiekti. Suprantama, demokratinėje visuomenėje yra visai natūralu skirtis nuomonėmis ir jas drąsiai pareikšti dėl būdų ir priemonių užsimitam tikslui įgyvendinti. Bet ar nebūtų įmanoma mūsų pagrindinėms vadovybėms dažniau susėsti prie bendro stalo ir dažniau surasti bendrą kalbą?

Mūsų tautos himno žodžiais, vardan tos Lietuvos - daug kas turėtų būti galima įvykdyti. Mūsų nuosirdūs linkėjimai, kad dar šį vasario mėnesį sustiprėtų pasaulio lietuvių vienybė. Artėja Pasaulio Lietuvių Dienos. Tegu jose skambės chorų ir visų dalyvių giedami himno žodžiai "Vardan tos Lietuvos vienybė tezydi" tikrai išreiks visų pasaulio lietuvių ryžtą vieningai siekti Lietuvos nepriklausomybės atstatymo ir lietuvišybės išlikimo visur.

KARDINOLUS SKIRIANT LIETUVA APLENKTA?

Vasario 2 d. Vatikane popiežius Jonas Paulius II įteikė Bažnyčios ženklus 18-kai naujų kardinolų, kurie parinkti iš įvairių pasaulio kraštų. Jungtinės Valstijos susilaukė desimto kardinolo Chicago arkivyskupo Joseph Bernardin asmenyje. Len-

NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS BUVĘ PREZIDENTAI

Antanas Smetona
1919.VI.4. - 1920.VI.19.
1926.XII.19. - 1940.VI.15.

Aleksandras Stulginskis
1920.VI.19. - 1926.VI.7

Kazys Grinius
1926.VI.7. - 1926.XII.17.

kai irgi susilaukė naujo kardinolo, savo primo Glemb.

Didžiulė staigmena daugeliui buvo Rygos arkivyskupijos vadyto vyskupo Julijono Vaivods paskyrimas kardinolu. Lietuviams buvo ko jaudintis ir nerimauti, neradus naujam sąrašė lietuvių kardinolo.

Katalikų Bažnyčia Lietuvoje gyvastinga, nors jau 40 metų įvairiopa pasaulinės valdžios spaudžiama, persekiojama. Du vyskupai nukankinti, du ilgai kalinti ir du nušalinti nuo jų tiesioginių pareigų. Šimtai kunigų iškentę areštus, tardymus, įkalinimus, trėmimus... Nors klierikų skaičius baisiai apribotas, bet tikintieji neliko be dvasinės vadovybės. Jau vienuoliktą metą, kai leidžiama "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika", skelbianti dokumentinę medžiagą apie tikintųjų ir jų kunigų bei vyskupų golgotą... Nepaisant mokyklose ir spaudoje vykdomo nuolatinio spaudimo į jaunuomenę, bažnyčios lankomos gausiai, maldos procesijose bei eisenose pirmauja jaunuomenė.

Visa tai akivaizdžiai byloja, kad Lietuvos Bažnyčia verta

(nukelta į 2 psl.)

SKELBIAMI JUBILIEJINIAI ATPIRKIMO METAI

"Atvertite duris Atpirkeji." Šiuo kvietimu popiežius Jonas Paulius II pradeda savo apaštališką laišką (bulę), kuriuo yra oficialiai skelbiami jubiliejiniai Atpirkimo metai. Tai tas pats kvietimas, kuriuo Jonas Paulius II prieš daugiau kaip ketverius metus pradėjo savo pontifikatą ir kurį dažnai kartoją, susitikdamas su viso pasaulio tautomis. Dokumentas yra pažymėtas sausio 6-osios — Jėzaus Kristaus apsišėkimo šventės — data. Sausio 21 Vatikano spaudos salė jį pristatė pasaulio vyskupų

— Pietų Amerikos Lietuvių kitas kongresas numatomas šaukti 1984 liepos pabaigą Venecueloj, švenčiant 500 metų sukaktį nuo sv. Kazimiero mirties.

EUROPOS PARLAMENTAS PRIĖMĖ REZOLIUCIJĄ PABALTĪJO REIKALU

Dr. K. Bobelis, Vliko delegacijos pirmininkas, iš Strasburgo telefonu pranešė, kad sausio 13 Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją, pasiūlytą Politinės Komisijos, apie padėtį Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje. Rezoliucija buvo priimta 98 balsais; 6 balsai buvo prieš, 7 susilaikė.

Debatuose už rezoliuciją stipriai pasisakė: dr. Otto von Habsburg, referentas; Anglijos atstovai — Alan Tyrrell ir Simmons; Vokietijos — Wedeking ir Seeler, Italijos — Grankowski ir Romualdi.

Prieš rezoliuciją pasisakė 3 atstovai: 2 socialistai ir vienas komunistas.

Šios rezoliucijos priėmimas yra reikšmingas paremimas Lietuvos, Latvijos ir Estijos kovos dėl jų laisvės ir nepriklausomybės.

Priėmus rezoliuciją, Vliko delegacija suruošė priėmimą, kuriame dalyvavo gausūs būrys Parlamento narių.

Apie rezoliucijos priėmimą pranešė taip pat UPI agentūra. Amerikos Balsas perdavė šią žinią į Lietuvą.

Amerikos Balsas, pasirašęs UPI korespondento pranešimu

sinodo generalintis sekretorius arkivyskupas Tomko ir jubiliejinį Atpirkimo metų centro komiteto pirmininkas arkivyskupas Schierino.

Laiške, kuris gausiai susirinkusiam spaudos atstovam buvo išdalintas atskiru 50-ties puslapių leidiniu, Šv. Tėvas išdėsto tautos motyvus, kurie jį paskatino paskelbti jubiliejinis metus, minint 1950-ties metų sukaktį nuo mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus mirties ant kryžiaus ir prisikėlimo, nurodo tikslus, kurių norima pasiekti Šventaisiais metais, linki, kad Šventieji metai sudarytų progą suartėti visiems, kurie tiki į Kristų, nustato jubiliejinį atleidų gavimo sąlygas ir paveda Jėzaus Kristaus Motinos Marijos globai visų jubiliejaus užmojų pasisekimą.

Pagrindinės dvi visuotinių atleidų laimėjimo sąlygos yra įprastos: sakramentinė išpažintis ir komunija, prie kurių yra prijungiamas malda Šv. Tėvo intencija. Jubiliejinį metų progą, išpildžius anas dvi pagrindines sąlygas, visuotiniai atleidai galės būti laimimi, aplankant pavieniu, su šeima ar su maldininkų grupe vieną iš tų bažnyčių, kurias parinks vyskupas atskirose vyskupijose. Su nustatytos bažnyčios aplankymu yra siejamas trumpas susitelkimas, sukalbant Apaštalių tikėjimo išpažinimą. Tėvo mūsų malda ir trumpai pasimeldžiant Šv. Tėvo intencija. Nuo bažnyčios aplankymo yra atleidžiami lagoniai ir kiti sukludytai asmenys.

Jubiliejiniai metai bus kartu minimi Romoj ir visame katalikų pasaulyje. Pats popiežius Jonas Paulius II juos pradės šių metų kovo 25, išskilmingai atidarydamas šventąsias duris Vatikano bazilikoj. Savo laiške popiežius kviečia viso pasaulio vyskupus tą pačią dieną arba netrukus po to ypatingomis atgailos pamaldomis atidaryti jubiliejinis metus savo vyskupijose.

PAPILDOMA KONSULARINĖ TARNYBA

Ministeris Stasys Lozoraitis, Lietuvos Diplomatines Tarnybos Šefas, paskyrė Mariją Krauchuniene Lietuvos garbės vicekonsule Lietuvos generaliniame konsulate Chicagoje.

Ryšium su tuo Lietuvos atstovas Washingtono dr. S.A. Bačkis paprašė Valstybės sekretorių, kad Valstybės departamentas sutiktų su tokiu titulu M. Krauchuniene pripažinti.

Marija Krauchuniene - Januškaitė, gimusi Janonų k., Kurklių valsč., Ukmergės apskr., 1943 baigė Pedagoginį Institutą Kaune. Atvykusi į JAV, 1947 Chicago baigė Wright Jr. College. Jos vyras Viktoras yra Chicago Title and Trust bendrovės vicepirmininkas, o jų sūnus Ramondas turi aukštą pareigą Bell Telephone bendrovėje, Chicagoje.

Pabaltiečiai su Europos parlamento nariais Strasboure, Prancūzijoje, 1963 sausio 13, priimant rezoliuciją dėl Lietuvos, Latvijos ir Estijos išlaisvinimo. Iš k. D. Britanijos liet. sąjungos pirmininkas Zigmantas Juras, britų konservatorių atstovas Richard J. Simmons, Eltos prancūzų kalba redaktorė Birutė Venskuvienė, už jos inž. Adolfas Venskus ir Paryžiaus, Vliko pirm. dr. Kazys Bobelis, britų konservatorių atstovas Alan R. Tyrrell, dr. Jonas Norkaitis iš Vokietijos, latvių informacijos biuro vedėjas Mūnsteris Julijus Kedeelis, Alto informacijos redaktorius kun. Juozas Frankis, švedijos latvių sąjungos pirmininkas Imants Fepmanis, estų veikėjas Europoje Ants Luik skittėje prie parlamento rūmų.

GARSAS

Publication No. (USPS 214-320)

Published monthly except July and August

LITHUANIAN CATHOLIC ALLIANCE OF AMERICA

341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207 Tel. 227-1351

Second Class Postage Paid at Brooklyn, N.Y., Post Office

POSTMASTER: Send Change of Address Notice to:

P. O. Box 32 (71-73 So. Washington St.), Wilkes-Barre, Pa. 18703

Subscription \$5.00 per year Advertising Rates on Application
Rates (translations & correspondence) redacted to save space. Non-published rates given to patients authorizing present.

\$5.00 of insurance premium per year is applied to subscription of Garsas

PASIDAIURIUS PAS SAVE IR KITUR

(atkelta iš 1 psl.)

JUOŽA B. ŠALIŪNĄ
PALYDINT...

atitinkamo pripažinimo, paskatinančio didesnę dėmesį pasaulyje. Paskyrimas lietuvių kardinolo būtų regimas tokio pripažinimo ženklas. Deja, taip bent iki šiol neįvyko.

O kad taip neįvyko, turėjo būti rimtų priežasčių. Kas iš mūsų gali žinoti visus faktus, kurie yra prieinami popiežiui ir kurie gali lemti vieną ar kitą jo sprendimą? Turime į padėtį žvelgti santūriai. Paprastai, kardinolo skrybėlė atitenka krašto metropolitui, arkivyskupijos vadovui. Lietuvos metropolitui nuo bažnytinės provincijos įsteigimo 1926 metais buvo Kauno arkivyskupas. Nuo 1939 metų rudens Lietuvoje gyvuoja ir kita arkivyskupija — Vilniaus. Katrai arkivyskupijai galetų ir turėtų atitekti kardinolo garbė?

Šiandien Vilniaus arkivyskupiją valdo ne vyskupas, o kunigaikštis administratorius, išrinktas kapitulos. Kauno soste — vyskupas, valdąs apaštalinio administratoriaus titulu. Panevėžyje — vyskupas ligojis. Telsiuose — tik prieš kelis mėnesius konsekruotas vyskupas. Kaišiadoryse — tik prieš kelis mėnesius į savo pareigas grąžintas vyskupas. Vilniaus arkivyskupijai prieš dvidešimt su viršum metų paskirtas administratorius vyskupas tebėra ištrėmė iš savo vyskupijos. Tad kurį vyskupą galėjo popiežius parinkti kardinolu, kai tokia kebli padėtis Lietuvos bažnyčioje dėl sovietų okupacijos?

Italų ir kitose užsienio spaudoje tebesitęsia spėliojimai, kad Lietuva neaplenkta, kad ji jau turinti kardinolą, kuriuo esąs vyskupas Julijonas Steponavičius. Lietuvos tikintiesiems tie spėliojimai vargu gali būti nors maža paguoda, nes lietuvių kardinolo buvimą ar nebūvimą žino tik popiežius ir tik jis vienas tą paslaptį gali atidengti. Jei prieš dvejus metus padaryto paskyrimo "in pectore" iki šiol popiežius neatidengė, matyti jis turi rimtą pagrindą ir todėl mums neverta spėlioti.

Tuo tarpu nuosirdžiai pripažinkim, kad popiežius pagerbė lietuviams giminingos latvių tautos katalikų dvasios vadą, labai garbingą Rygos vyskupą, kelių knygų autorių, iškilų pamokslininką, daug kentusių dėl savo ištikimumo Katalikų Bažnyčiai. Užsienio spauda pažymi, kad tai pirmas kardinolas Sovietų valdomoje teritorijoje. Latviai katalikai savo tautoje sudaro tik mažumą, apie ketvirtadalį gyventojų, bet jie, kaip ir lietuviai, išvermingai liudija Kristų ir jam ištikimybę savo gyvenimu ir labai sunkiomis sąlygomis. Praeityje lietuviai katalikai, ypač kunigai, yra daug pagalbęje Latvijos katalikams. Tikėjime, savitarpio pagalba ir vieni kitų supratimas visada lydė Lietuvos ir Latvijos žmonių santykius.

Sveikindami kardinolą Vaidotą ir Latvijos tikintuosius su dideliu jų įvertinimo pripažinimu, linkėjime broliškai latvių tautai ir mūsų broliškai Lietuvai šviesios ryšioms, kurį Dievas padovanojo, kad atneštų tik valstybinio savaraimės sugrąžinimą. Drąsiai ir tikėjime, kad Šventasis Tėvas suras tinkamą būdą linkėjime labai reikšmingai parodyti savo palankumą Lietuvos Bažnyčiai doktrinos ir sąjungos, o ypač Kristaus Vytauto darbininkams.

Pernai gruodžio 1 d. Harrisburge mirė Juozas B. Šaliūnas, keliolika metų buvęs mūsų Susivienijimo vadovybėje — izdo globėju, vicepirmininku ir sekretorium. Susivienijimo sekretorium 1925 m. jį išrinko direktorių taryba, o 1926 m. jis perinktas Pittsburgo seime. Tada mūsų organizacija turėjo 19,005 narius, o jos turtas siekė 653 tūkstančius dolerių. Šaliūnas buvo vis perrenkamas sekretorium dvimetiniuose seimuose iki pat 1938 metų seimo Pittsburghe. Tuomet Šaliūnų pakeitė Vincas Kvetkus, iki tol buvęs izdo globėju. Susivienijimo narių skaičius tada buvo sumažėjęs iki 10,890, tačiau jo turtas buvo dvigubai padidėjęs — 1938 m. pradžioje jis siekė 1,328,596 dol.

Šaliūnas buvo veiklus lietuviškame gyvenime iš pat jaunystės dienų. Į Ameriką jis atvyko iš Leipalingio, Lazdijų apskrities, 1911 metais. Iš pradžių šis energingas džiukas gyveno Waterburyje, CT. Greitai stojo į lietuviškas draugijas, veikė Lietuvos vyčiuose, L.K. Darbininkų sąjungoje, Susivienijime, L.K. Federacijoje. Tarnavo J.V. kariuomenėje, dalyvavo pirmoje pasaulinio karo kautynėse, buvo sužeistas. Vėliau pateko į spaudos skyrių, buvo paskirtas J.V. karinės misijos Baltijos valstybės vertėju. Šias pareigas eidamas Šaliūnas 1919 m. lankėsi Lietuvoje. Už nuopelnus Lietuvai buvo apdovanotas Vyčio kryžium. Išėjęs į atsargą Šaliūnas veikliai dalyvavo Amerikos karių veteranų organizacijoje, vadovavo keliais atvejais jos skyriams Wilkes Barreje. Pirmą kartą į Susivienijimo valdybą Šaliūnas išrinktas 1922 metais.

Pasitraukęs iš Susivienijimo vadovybės, Šaliūnas dirbo sveikatos ir gyvybės draudimo srityje, vadovaudamas savo paties įstaigai.

Juozas Šaliūnas priklausė "anų laikų" stiprių visuomenės veikėjų grupei, kurioje daugelį metų reikėsi tokie iškilūs pasauliečiai, kaip Leonardas Šimutis, Aleksandras Aleksis, Matas Zujus, dr. Al. Račkus, dr. Antanas Rakauskas, Antanas Kneizys, Kazys Krušinskas, Vincas Kvetkus, Ignas Sakalas ir kiti. Šaliūnas buvo gimęs 1887 m. rugšėjo 28 d., taigi mirė jau sulaukęs 95 metų. Per pastaruosius keliolika metų dėl susilpnėjusios sveikatos Šaliūnas laikėsi kiek nuošaliau nuo visuomeninio gyvenimo, nors juo domėjosi.

SU STASIŲ VAIČAIČIŲ ATSIŲVEIKINANT

Labai tylus buvo Stasys Vaičiaitis. Tylomis jis ir į Amžinybę iškeliavo. Pasigęs jo artimieji, pasigęs Pensilvanijos, ypač Schuylkill apygardos lietuviai. Stasio Vaičiailio rūpesčiu ten gyvavo ir "Zarijos" choras, kuriam jis vadovavo, nors ir nebūdama muziku. Daug Stasys veikė ir Lietuvos vyčiuose. Pernai vyčių seime Clevelande jis buvo tarp veiklausių seimo atstovų.

Praktiškai lepatičio 14 d. atidarytas Lietuvos Kultūros Centras ir muziejus. Tai Lietuvos vyčių kuopos pastangų, tai Stasio Vaičiailio rūpesčio vaisius. Jau, paties Vaičiailio šėdėjimo sekant, bus steigiamas suteikti tolygiai mokyti visiems lietuvių dail-

Lietuvos nepriklausomybės šventei. P. Jurkaus piešinys tušu

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBA INFORMUOJA

Lietuvos nepriklausomybės Kongresas minės Vasario 16

Retas ir malonus supuolimas, kad šiemet Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą ir JAV Senatą, ir Atstovų Rūmai minės tą pačią dieną — Vasario 16. Amerikos Lietuvių Tarybos prašomi Senate tuo pasirūpinti sen. Charles Percy, o Atstovų Rūmuose kongresmanas Frank Annunzio. Atstovų Rūmuose invokaciją kalbės kun. Antanas Zakarauskas.

Laiškai kongresui

Prašydama, kad senatoriai ir kongresmanai prisidėtų prie Lietuvos nepriklausomybės minėjimo, Amerikos Lietuvių Taryba kiekvienam jų nusiuntė laišką, pažymėdama, kad jų parama bus labai vertinama. Iš viso ALTAŠ išsiuntė 100 laišku senatoriams ir 439 laiškus kongresmanams.

Programos radijo valandėlėm

Lietuvių ir amerikiečių radijo stotim Amerikos Lietuvių Taryba išsiuntinėjo 22 juosteles su įrašytomis programomis Vasario 16 minėjimui. Juosteles įkalbėjo

vių brangintą palikimą ir jų nuveiktų darbų atminimą.

Stasys Vaičiaitis aktyviau reikėsi platesnėje lietuviškoje veikloje ypač per pastaruosius kelis metus. Per daugelį metų būdamas valdinėje tarnyboje, Vaičiaitis kažkaip nebuvo įsijungęs į visuomeninį gyvenimą. Jau me pasinėrė tik išėjęs į pensiją. Šiai sričiai jis buvo gerai pasiruošęs. Sauniai valdė lietuvišką plunksną, prie kurios priprato mokydamiš Marianapolyje. Ten jis veikė studentų kuopoje, rašė tuometėjusiai "Studentų Žodžiui", domėjosi lietuviškais vaidinimais, dainavo kolegijos chore.

Prie trejus metus bandyta Stasį Vaičiailį pasikviesti "Garso" redagavimui. Tačiau jo kuklumas sulaukė jį. Teisinosi neturįs privalumų atsistoti į redaktoriaus kėdę. Be to, skundėsi ir sveikata. Matyti, Stasys žinojo ar bent nujautė savo fizinio pajėgumo ribas.

Stasys Vaičiailis bendradarbiavo mūsų spaudoje įvairiomis progomis. Vienas redaktorius neseniai sakė, kad šis "amerikonas" taisyklingiau lietuviškai rašo, nei daugelis Lietuvoje išsimokslinusių. Rūpėjo Stasiui lietuvių kalbos mokėjimas, taisyklingas jos vartojimas žodžiu ir raštu, namuose ir lietuvių susirinkimuose.

Visam lietuviškam gyvenimui Stasio Vaičiailio ankstyva mirtis — skaudus nuostolis. Jo artimieji — nuosirdžiausia užuojauta.

J.B.I.

lietuviškai: buvęs ALTO pirm. inž. Eugenijus Bartkus, ALTO valdybos narė studentė Ramunė Tričytė ir ALTO inform. vedėjas kun. dr. Juozas Prunskis. Angliška įkalbėjo ALTO valdybos narys adv. Aleksandras Domanskis ir Vida Kriaučeliūnaitė-Jonušienė, ALTO vicepirmininko dr. Leono Kriaučeliūno duktė.

Žymenių pagerbiamas Fordas

Buvusiam Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentui Gerald R. Ford Jungtinio Pabaltiečių Amerikiečių komiteto Liepos mėnesį skirtas žymuo "Freedom Award" bus įteiktas vasario 10 Ann Arbor mieste, Ford bibliotekoje. Dalyvaus latvių veikėjas Gunars Meierovics, estų Maido Kari ir lietuvių dr. Jonas Genys ir dar po 2 iš kiekvienos tautybės.

Besirūpinant Lietuvos žmonių informavimu

JAV vyriausybė, norėdama sustiprinti radijo informacijas pavergtiem kraštam, yra linkusi skirti daugiau lėšų Laisvosios Europos — Laisvės radijų, patobulinant įtaisus ir stiprinant personalą. Prieš tai emė kelti balsą senatorius Lowell P. Weicker ir kongresmanas Neal Smith. Amerikos Lietuvių Tarybos pirmininkas dr. Kazys Šidlauskas jiems pasiuntė laiškus, stebėdamasis tuo ir reikšdamas protestą prieš jų opoziciją, kuri tik pasitarnauja tautų pavergėjams.

Apie priverstiną grąžinimą už geležinės uždangos

Chicago universitetai rašęs disertaciją Antanas Adomėnas savo studijiniam darbiui ieško asmenų, kurie patys matė, buvo gyvi liudininkai Sovietų pastangų iš pabėgėlių stovyklų grąžinti lietuvius, ukrainiečius ar kitus atgal už geležinės uždangos. Stebėjusieji tokias komunistų pastangas, prašomi susisiekti su doktorantu Antanu Adomėnu, 7151 S. California Avenue, Chicago, IL 60629, tel. (312) 436-5923. Ant. Adomėnas yra veiklus ALTO valdybos talkininkas.

Nauja "Lithuania" laida

M. Morkūno spaustuė baigia spausdinti naują, ketvirtą laidą anglų kalba kun. J. Prunskio knygelės "Lithuania". Spausdinama 10,000 egzempliorių. ALT skyriai, kurie norės jos turėti Vasario 16 d. minėjimam, galės gauti. Taipgi spausdinama sąlanka apie Amerikos Lietuvių Tarybos veiklą.

Baltijos komitetas JAV Kongrese JAV Kongrese veikia vadina-mas Ad Hoc Committee on Bal-

tic States and Ukraine. Jo pirmininkas kongresmanas Brian J. Donnelly antruoju pirmininku (Co-chairman) paskyrė kongresmaną Don Ritter (dem., is Pensilvanijos), kuris nuosirdžiai per daugelį metų rūpinasi pabaltiečių reikalais. Ankstybesnis antrasis pirmininkas Charles Dougherty paskutiniuose bals-

vimuose nebuvo išrinktas į kongresą.

Sibiro skaidres televizijoje Amerikos Lietuvių Tarybos paruoštas lietuvių Sibiro tremtinių skaidres pasiskolinusi Chicago priemiesčių televizija, paruošė tuos vaizdus Vasario 16 proga parodyti gyventojam.

Dr. K. Šidlauskas vėl išrinktas ALTO pirmininku Amerikos Lietuvių Tarybos valdyba gruodžio 10 savo būstinėje Chicagoje turėjo posėdį, kuriame buvo pasiskirstyta pareigos. Pirmininku buvo vieningai vėl išrinktas dr. Kazys Šidlauskas. Vicepirmininkais išrinkti Teodoras Blištrubas, Povilas Dargis, dr. Leonas Kriaučeliūnas, Viktoras Naudžius, dr. Vladas Šimaitis ir dr. Jonas Valaitis. Izdininkas — Mykolas Pranevičius, finansų sekretorius Petras Bučas, protokolų sekretorius adv. Aleksandras Domanskis. Artimiausiam kitame posėdyje bus išrinkti komisijų pirmininkai ir ALTO sekretorius. Posėdžiui pirmininkavo ALTO garbės pirmininkas dr. Kazys Bobelis.

ALTO pirm. dr. K. Šidlauskas, informuodamas apie paskutinio laikotarpio darbus, pranešė, kad vyko susirašinėjimas dėl Specialių investicijų tarybos keliamų bylų; adv. E. Armanienė paprašyta peržiūrėti duomenis, tos įstaigos gautus iš už geležinės uždangos. Taip pat buvo parašytas raštas, siekiant lėšų pa-

(nukelta į 4 psl.)

Nauja lietuviškų valgių receptų knyga

LITHUANIAN COOKERY

Anglų kalba paruošė agronomė Izabelė Sinkevičiūtė

Su plastikiniu aplanku; 316 puslapių. Puiki knyga lietuviškų valgių mėgėjoms ir šauči dovanoti draugams amerikietėms. Kaina 8 doleriai

Užsakymus siųsti: "Garsas", P.O. Box 32 (71-73 So. Washington Str.), Wilkes-Barre, Pa. 18703

SŪDUVOS LEIDINIAI

A. Bendorius — LIETUVOS GEOGRAFIJA. Kaina 3 dol.

Kun. J. Burkauskas — TEREŠĖ NAUMANAITĖ. Kaina 3 dol.

Teisininko Pr. Šulio — KAIP SUDAROMI TESTAMENTAI. Kaina 3 dol. Su testamentine forma (anglų kalba) 3.50 dol.

Šias knygas galima gauti "Garso" administracijoje: P.O. Box 32 (71-73 So. Washington St.), Wilkes-Barre, Pa. 18703.

Mielas Tautieti, drauskis LK Susivienijime

LKS yra tvirta, saugi lietuvių fraternalinės apdraudos organizacija. Turtas siekia 3 milijonus dolerių.

Turi moderniskus apdraudos planus pilnamečiams ir jaunamečiams:

- 20 metų mokėjimo — 20 Year Payment Life
- 20 metų taupymo — 20 Year Endowment
- Taupymo iki 65 metų — Endowment at Age 65
- Mokėjimo iki 85 metų — Life Paid up at 85 (tik pilnamečiams).

Susivienijimas turi ir pridedinius draudimus už mažus mokėjimus. Aplikantai nuo 16 iki 40 metų, nuo \$500.00 iki \$2000.00 apdraudai priimami be medikalinės egzaminacijos — sveikatos patikrinimo.

Susidomėję apsidraudimu Lietuvių K. Susivienijime, kreipkitės į jūsų kolonijoj gyvuojančios kuopos sekretorių, arba į Susivienijimo centrą išpildant žemiau paduotą kuponą.

LITHUANIAN C. ALLIANCE

P. O. Box 32 (71-73 So. Washington St.) Wilkes-Barre, Pa. 18703

Esu susidomėjęs apsidraudimu Liet. Kat. Susivienijime Vardas, pavardė .....

Adresas .....

(Zip Code) .....

Jeigu norėtum priklausyti šiai kolonijoj gyvuojančiai Susivienijimo kuopon, centras pasiųs šį kuponą kuopos sekretoriui, kurą asmeniai atlankę suteiks patikslintų, patarimų ir atliks reikalingus formalumus. Malonekite atsakyti: ..... (taip ar ne). Jeigu norėtum išrašyti centrui kuponą, tada ir narytės mokėjimus siųskit tiesiog centrą. Malonekite atsakyti: ..... (taip ar ne)

IDOMOS IR BRANGŪS PRAEITIES LAPAI

Redakcijos archyvuose atpausinti ilgai gulėjo vokas, gautas iš Petro Montvilos. Buvau ir pamiršęs, kas jo viduje. Ėmiau ir atidariau ir radau įdomius ir brangius praeities lapus — Tautos Fondo laktus, prie kurių buvo priklijuoti įvairūs ženklai. Ten buvo įrašyta — 100 dol. 50 dol. auka.

Laktų viršuje įspausa Lietuvai ištikimybė. Žemiau yra piešinys, padarytas pagal dail. Antano Zmuidzinavičiaus paveikslą — Regėjimą. Dešinėje yra lietuviški kryžiai, kairėje medžiai, per vidurį taka upė ir iš ten išjoja vytiš.

Po paveikslu jau yra įrašas, sudėtas eilėraštis, kuris ir graudus ir jaudinantis. Tai anų metų balsas, kai Lietuva buvo pavergta, karų varginama, kai žmogus skubėjo su aukomis jai padėti. Štai tas posmas:

Kada varge buvai, Tėvyne,
Jisai nuo bado tave gynė.
Vergijos pančius rišo, traukė
Ir laisvės tavo troško, laukė.

Užtai, kai būsi tu laisva,
Pridenk jį savo vėliava,
O Lietuvai!

Tos eilutės buvo skirtos aukojamam. Tai liudijimas, kad jis yra Lietuvai ištikimas. Pačioje apačioje yra įrašytas Tautos Fondas, Brooklyn, N.Y., U.S.A.

Voke radau bent kelis laktus. Vienas yra su 1916 metų gruodžio 16 data. Priklijuotas 50 dol. ženklas. Kiti — vėlesnių datų. Ant lakšto, išduoto 1920 spalio 25, priklijuoti du ženklai — vienas 100 dol., kitas 10 dol.

Tie laktai buvo platinami dar prieš Lietuvos nepriklausomybę. Yra ir kitų laktų, kurie skelbia — Laisva Lietuva. Ir ten įrašyta — 50 dol. auka.

Logo pulto ženklai

Visa ši medžiaga yra atspausdinta ir išleista Amerikoje. Iš Lietuvos yra atsiųsti aukų ženklai. Tikriausiai buvo kokios knygelės, kur žmonės tuos ženklus lipino. Ženklai yra kelių rūšių.

1 litas — nupieštas tradicinis Gediminas, 2 litai — Vilniaus vaizdas — universiteto biblioteka, 5 litai — Lietuvos kariuomenė prie Vilniaus, 10 litų — Vytautas Didysis.

Kur tie ženklai buvo spausdinti, kokia proga išleisti, galėtų pasakyti tik specialistas, ano laikotarpio istorikas.

Ką tas reiškia?

Tai reiškia, kad Amerikos lietuviai buvo labai jautrūs savo gimtajam kraštui. Rūpinosi juo, stengėsi išvaduoti iš priespaudos. Kai prasidėjo karas, rūpinosi nukentėjusiais nuo karo. Tam reikalui ir buvo įsteigtas Tautos Fondas. Jis įkurtas Amerikos lietuvių katalikų 1914 rugsėjo 22 Chicagoje. Išsiplėtė visoje Amerikoje. Jo sekretoriais yra buvę Leonardas Stimutis, Kazys Pakštas, Kazimieras Krušinskas ir kiti. Fondas visokiais būdais rėmė lietuviškus reikalus, išlaikė informacijos biurus. Prof. K. Pakštas sakėdavo, kad jis į Lietuvą nuvežęs milijoną dolerių aukų.

Šie praeities lapai ir mus įgalina dar daugiau aukoti Lietuvos reikalui. Tų aukų niekada nebus per daug.

— „Aušros“ šimtmečio sukakties proga šio žurnalo fotografines kopijas išleis Lietuvių Istorijos Draugija Chicagoj. A. Rūgytė jau yra surinkusi visus 1883-86 m. „Aušros“ numerius ir juos atidavusi M. Morkūno spaustuvei. Kopijų išleidimas kainuos apie 10,000 dol. „Aušros“ šimtmečio minėjimas Chicago Jaunimo Centre įvyks kovo 19. Tikimasi leidinį iki tos datos išleisti.

— „Beivių Draugas“, vienintelis lietuvių laikraštis Škotijoje, laukęs savo skaitytojus 60 metus, 1963 m. pabaigoje dėl nepaprastai sumažėjusio prenumeratorių skaičiaus, uždarytas.

Apie du žmones

Pradžioje paminėtas Petras Montvila, anksčiau gyvenęs Woodhavene, dabar arkivyskupo Matalaičio namuose Putname, buvo vienas iš tų aktyvių veikėjų. Atvyko į Ameriką prieš pirmąjį karą, veikė įvairiose katalikiškose ir bendrinėse organizacijose. Dabar jau turi gerokai per 80 metų.

Tuos laktus jam davė Kazimieras Krušinskas. Ant lakšto daug kur jo pavardė įrašyta. Kazimieras Krušinskas, gyvenęs Woodhavene, prieš keletą metų miręs, buvo gimęs 1880, į Ameriką atvykęs 1899. Buvo uolus visuomenininkas, pats gausiai aukojęs Lietuvos reikalui, ėjęs visokias pareigas organizacijose. Buvo vienas iš Susivienijimo laikraščio sumanytojas, kaip sekretorius dirbo ir Lietuvos konsulate 1923-1935 metais.

Ir sulaukęs gilių senatvės, jis turėjo šviesų protą, gerą atmintį ir visada rūpinosi lietuviškais reikalais ir jiem aukojo.

Tai šviesieji anų laikų žmonės. Ir kiek jų tada buvo, ir kiek jie daug suaukojo, kad Lietuva greičiau atgautų laisvę ir pasikeltų iš vargo. Garbė tiem dosniem aukotojams! (p.j.)

Nepriklausomybės pradžioje išleisti įvairūs aukų ženklukai.

Tautos Fondo išleistas aukų laktas 1914 metais.

Senasis Vilnius — Lietuvos sostinė. Vilniaus universiteto Sv. Jono bažnyčia su savo spiračia varpine. Pilies gatvė, dabar pavadinta Gorkio gatve, eina pro Sv. Jono bažnyčios gale. Šioje gatvėje buvo Lietuvos Tarybos būstinė ir čia buvo paskelbta Lietuvos nepriklausomybės atstatymas (pažymėta kryželiu).

Šiuose rūmuose vyko Vilniaus didysis seimas 1905 metais. Lietuvai atgavus Vilnių, čia buvo įkurta Vilniaus filharmonija.

KELIAS Į NEPRIKLAUSOMYBĘ

Kaip Lietuva kėlėsi iš vergijos

Praskleiskime istorijos lapus ir pasekime, kaip lietuvių tautoje vystėsi ir brenė nepriklausomybės mintis, kaip ji kėlėsi iš vergijos nepriklausomam gyvenimui.

Bajorų mirė Lietuva

Senoji Lietuvos valstybė, buvusi unijoje su Lenkija, žlugo 1795 metais. Abi valstybės pasidalino kaimynai: Austrija, Prūsija, Rusija.

Ne vienas klausia, kodėl gi žuvo senoji valstybė? Atsakymas yra toks — bajorija, tos valstybės vadai, nebesirūpino valstybės reikalais, rūpinosi tik savo laisvėmis, puotavo ir medžiojo, tarp savęs ginčijosi. Jie sukūrė teoriją, kad silpnos valstybės niekas nepuls, nes ji nepavojinga. Bet įvyki priešinai — kaimynai susigundė ir okupavo. Labiausiai Rusija stengėsi užimti kuo didžiausius plotus. Klasteriai ir smurtu ji siekė savo tikslų, kišosi į Lietuvos-Lenkijos vidaus reikalus, kariuomenė net seimą apsupdavo, kad tas nubalsuotų jos naudai.

Prijungus Lietuvą prie Rusijos, bajorai nuvažiavo į Peterburgą ir ten pareiškė ištikimybę Rusijos carei Kotrynai II. Grįžę vėl jie puotavo, medžiojo, džiaugėsi savo laisvėmis, kalbėjo lenkiškai ir lietuviškais reikalais nesirūpino.

Toji bajorija jau buvo seniai sulenkėjusi, tai Balyz Sruoga savo dramoje „Kazimieras Sapiega“ teisingai sako: „Bajorų mirė Lietuva“. Lietuviškais buvo tik kaimais.

Į tamsiausią amžių

Kai Lietuvą okupavo, tai miestai kalbėjo lenkiškai, rusiškai, žydiškai. Tik kur turguje galė-

jai išgirsti lietuvišką žodį iš kaimiečių ir paprastų darbininkų. Dvarai ir didesnė dalis klebonijų buvo sulenkėję. Lietuviškas žodis laikėsi tik prirūkusiose kaimo trobelėse.

Ir patys žmonės buvo suvargę, baudžiamos prislėgti, nemokyti, nežinojo, net kas jie yra. Kaip koks smėlis, ta lietuviška liaudis pabiro į devynioliktą amžių, į didžiausią tamsumą, nes neturėjo nei savo vadų, nei kitų inteligentų.

Todėl kaimynai ir manė, kad lietuviai gali išmirti, gali žūti ta brangi mokslui lietuvių kalba. Taip vokiečiai net įkūrė draugiją, kuri rūpinosi surašyti lietuvių kalbos paminklus.

Ateina du žemaičiai

Tačiau ši pasiklydusi, neorganizuota palaيدا tauta nežuvo tamsroje. Ją per laiko gūdumus į šviesesnę ateitį išvedė du žemaičiai, abu kilę iš tos pačios liaudies. Tai buvo Daukantas ir Valančius.

Daukantas buvo pirmas tautinis istorikas, rašęs istoriją lietuviškai broliam lietuviui. Jis nupūtė dulkes nuo praeities ir parodė, kokia didinga ir graži buvo Lietuva. Jis prikėlė pirmuosius tautinės sąmonės daigelius ir pasakė: lietuvi, čia tavo žemė!

Valančius gi buvo kaip Možė žydam, jis subūrė žmones į tvirtas, už savo teises kovojančias parapijas, išugdė žmonėse drąsą visom jėgom ginti savo tikėjimą. O kas gynė tikėjimą, tas gynė ir lietuvišką žodį. Valančius lietuvių tautai atliko keturis didelius darbus: tautą išmokė skaityti ir rašyti, ją nublavino,

jai nurodė knygnešų kelią ir pirmas atspausdino draudžiamas knygeles ir jas tautoje išplatino. Kaip rašytojas jis padėjo lietuviškos prozos pagrindus ir parašė labiausiai skaitomas knygeles.

Kiti amžius įvykiai

Šiame lemtingame lietuvių tautos šimtmetyje buvo dar ir kitų įvykių, kurie palietė lietuvių tautą.

1812 Napoleono žygis per Lietuvą į Maskvą. Žygis sukėlė vilčių, kad bus galima atstatyti nepriklausomybę. Bet žygis nepasisekė, žlugo ir visos nepriklausomybės viltys.

1831 metų sukilimas pasibaigė pralaimėjimu. Rusai užbausmė uždarė Vilniaus universitetą ir kitas krašto vidurines mokyklas.

1861 panaikinta baudžiava. Tai turėjo didelės reikšmės, nes mokslus baigti galėjo ir kaimiečiai, ne vien bajorai. Sustiprėjo ir praturtėjo kaimiečiai, ypač Suvalkijoje, ir galėjo leisti savo vaikus mokyti. Taip išaugo iš lietuviško kaimo kilusi inteligentija.

1864 metų sukilimas, kuris irgi baigėsi pralaimėjimu, kuris uždarė Valančiaus įkurtas parapijų mokyklas, uždarė didžiulę Blaivybės draugiją, suvaržė Katalikų Bažnyčios veiklą.

1864 metais uždraudė spaudą. Tai irgi buvo kaip bausmė už sukilimą. Tada prasidėjo lietuvių tautos tamsiausi laikai. Poetas Baranuskas rašė:

Anei rašto, anei druko mums turėt neduoda,
Tegu, sako, bus Lietuva ir tamsi ir juoda.

Aušros spinduliai

Su Valančiaus mirtimi 1875 baigėsi žemaičiai vadai, visuomenininkai. Dabar ateina suvalkiečiai, nes Suvalkijos ūkininkai, panaikinusi baudžiavą, sugebėjo praturtėti ir turėjo norą vaikus leisti į mokslo. Iš Suvalkijos, iš Marijampolės gimnazijos, atėjo dr. Jonas Basanavičius, tautinio atgimimo žadintojas.

Jis 1883 metais išleido Aušrą, pirmąjį tautinės minties laikraštį. Su Aušra ir prasidėjo nauji lietuvių tautos laikai — prasidėjo tautinis atgimimas. Jis auga ir stiprėja metai iš metų.

Jei į devynioliktąjį amžių tauta įėjo nemokyta ir tamsi ir pati buvo tamsoje, tai dabar tauta pamatė savo kelią, ji pati buvo šviesesnė irėjo į šviesesnę rytą.

Valančius išmokė tautą skaityti ir rašyti ir ją atvedė iki Aušros. Dabar Basanavičius ir kiti tautinio atgimimo vadai tai tautai nurodė kelius ir pasakė, ką ji turi daryti.

Kudirkos pažūra
Po Aušrosėjo kiti laikraščiai:
Garsas, Šviesa, Apvalga, Var-

pas, Tėvynės Sargas. Visi jie stiprino žmonių patriotizmą, atstino kovą prieš okupantą. Vincas Kudirkas, redagavęs Varpą, jau skatino lietuvišką visuomeninę nebijoti ir susidaryti politinius tikslus — ko mes norime, ko mes reikalaujame. Dar buvo per anksti kalbėti apie nepriklausomybę.

Vilniaus didysis seimas

Prasidėjęs naujas 20 amžius atnešė daug pakeltimų. Pirmiausia 1904 buvo atšauktas spaudos draudimas. Tai pakėlė tautą lietuviškai ktrybai.

1905 metais Rusijoje kilo revoliucija. Ja pasinaudojo ir lietuviai. Jie 1905 gruodžio mėnesį Vilniuje susaukė lietuvių seimą, kuriame dalyvavo 2000 delegatų ir dėl to jis vadinamas didžiuoju. Seimui pirmininkavo dr. Jonas Basanavičius ir kiti. Seimas buvo labai audringas, pasakė prieš rusų okupaciją ir už siekiamą autonomiją.

Tačiau valdžia sugebėjo revoliuciją numalšinti. Ėmė persekioti net seimo dalyvius, bet dalis seimo nutarimų turėjo įtakos žmonėms.

Didysis karas

1914 liepos 29 kovo pirmasis pasaulinis karas. 1915 metų vasarą ir rudenį Lietuvą okupavo Vokietija. Nors vokiečiai draugiai kariavo, bet karas nesisekė. Todėl vokiečiai ir leido lietuviui Vilniuje susaukti savo konferenciją.

Toji konferencija buvo 1917 rugsėjo 18-23. Dalyvavo 214 atstovų iš 33 apskričių. Ši Vilniaus konferencija padarė nutarimą, kad Lietuva turi būti demokratine nepriklausoma valstybė su etnografinėmis sienomis. Konferencija išrinko ir Lietuvos tarybą iš 20 asmenų. Taryba turėjo rūpintis tos nepriklausomybės paskelbimu.

Petrapilio epimas

Karo metu į Rusiją buvo pašaukti apie 200,000 lietuvių. Jie 1917 gegužės 27 — birželio 3 Petrapilyje susaukė atstovų seimą. Seimo dauguma nubalsavo, kad Lietuva turi būti nepriklausoma.

Tas nutarimas vėliau ir veikė minėtąjį Vilniaus konferenciją.

Konferencija Švedijoje

Kad būtų suderinti visų lietuvių veiksmai, 1917 spalio 18-22 Stockholme, Švedijoje, susaukta konferencija. Čia susirinko lietuviai iš Rusijos, Amerikos ir iš Lietuvos. Susirinkusieji nutarė eiti prie konkretaus Lietuvos valstybės nepriklausomybės atstatymo.

Amerikos lietuvių veikla

Amerikos lietuviai buvo ypatingai veiklūs. Dar prieš karą jie galvojo, kad Lietuva turi gauti autonomiją, bet karas nukreipė kitur. 1915 balandžio 20 Amerikos lietuvių Taryba išleido peticiją, kurioje reikalavo suvienyti visą Lietuvą su Vilniumi, Gardinu, Tilže, Karaliaučiumi, Gumbine, Klaipėda. Po peticija buvo surinktas milijonas įvairių tautų amerikiečių parašų.

1916 Amerikos lietuviai katalikai suorganizavo fondą, kalbėjo apie Lietuvos nepriklausomybę, Šveicarijoje, Friburgo mieste, įkūrė informacijos biurą, kuris labai uoliai sklaidė Lietuvos nepriklausomybės mintį ir visus informavo apie Lietuvą.

Paskelbiama nepriklausomybė

Vilniuje pastoviai veikė Lietuvos Taryba. Gavusi iš visur pritarimus, kad reikia paskelbti nepriklausomybės atstatymą, toji Taryba tai ir padarė. Tai buvo 1918 metais vasario 16, šeštadienį, 12:30 val. popiet. Taryba paskelbė, kad atstato nepriklausomybę ir atsisako bet kokių ryšių su kitomis valstybėmis. Aktą pasirašė 20 Tarybos narių. Dr. Jonas Basanavičius, seniausias signataras, tą aktą iškilmingai perskaitė.

Taip iš vergijos kėlėsi tauta ir vėl atstatė savo nepriklausomybę, nesigailėdama nei trisdešimt, nei aukų, pasižymėdama dideliu ktrybingumu ir dinamizmu. (p.j.)

II Pasaulio Lietuvių Dienų lėšų telkimo komitetas. Pirmoje eilėje dr. Gediminas Balukas, Milda Lenkauskienė, PLD pirm. dr. Antanas Razma, Birutė Bagdonienė, PLD pirmininko pavaduotojas Bronius Juodelis, sekretorė Danutė Korzonienė ir Stasys Baras. Antroje eilėje: Stasys Jokubauskas, Birutė Vindašienė, Juozas Šljus, Kazys Laukaitis, Jadzė Šliažienė ir dr. Algis Paulius. Nuotr. Z. Degučio

KARDINOLŲ SKYRIMAI DUODA PROŲĄ IŠKELTI OK. LIETUVOS KLAUSIMĄ

Naujų kardinolų paskyrimas sukėlė užsienio spaudos sluksniuose stiprų susidomėjimą Lietuvos Bažnyčios reikalais. Įtakingi laikraščiai ir svarbios spaudos agentūros, komentodami latvio vyskupo Vaivods paskyrimą kardinolu, tuoj dėmesį atkreipia į Lietuvą, pavadindami ją katalikybės tvirtove ne tik Pabaltijyje, bet apskritai visame komunistų užvaldytame pasaulyje.

Lietuvos vardas nėra linkniuojamas vien ryšium su latvio kardinolo paskyrimu. Artėjant vasario antrajai, kai Vatikane įvyks iškilminga Konsistorija, kurios metu Popiežius įteiks naujiems kardinolams kardinolišką insigniją, užsienio spaudoje vis dažniau pamini spėjimus, ar Popiežius kartais Konsistorijos proga nepaskelbs višumai prieš trejus metus in pectore paskirto kardinolo vardo.

Beveik visuotinė nuomonė yra ta, kad kardinolu in pectore Popiežius yra paskyręs jau

daugiau kaip dvidešimt metų tremtyje gyvenantį Vilniaus arkivyskupijos apaštalinį administratorių vyskupą Julijoną Steponavičių.

Vyskupo Steponavičiaus dabartinė padėtis suteikia proŲą užsienio spaudai plačiau apžvelgti Katalikų Bažnyčios ir jos tikinčiųjų problemas Lietuvoje. Pavyzdžiui, ilgą pranešimą apie Lietuvos Bažnyčios reikalus šiomis dienomis atspausdino didžioji amerikiečių spaudos agentūra Associated Press. Pranešime paminimos Lietuvos religinio gyvenimo pasireiškiančios kai kurios proŲos, bet nenušlepiami ir kai kurie labai tamsūs šešėliai, trukdą Katalikų Bažnyčiai vykdyti savo dvasinę misiją.

Associated Press agentūra savo pranešime betgi pažymi, kad, nežiūrint visų sunkumų, Bažnyčia Lietuvoje yra nepaprastai veikli, aktyvi ir tai liečia

ties oficialią, tiek pagrindžio veiklą. Lietuvoje, panašiai kaip ir Lenkijoje, pažymi agentūra, Bažnyčia yra gerbiama, jos autoritetas ne tik tikinčiųjų, bet ir visų gyventojų tarpe yra labai stiprus. Amerikiečių katalikų žinių agentūra "National Catholic News Service" iš savo pusės taip pat šiomis dienomis atspausdino net trijų puslapių pasikalbėjimą su Popiežiškios lietūvių Šv. Kazimiero kolegijos Romoje rektoriumi prelatu Ladu Tulaba. Šiame pasikalbėjime prelatas Tulaba nors ir suglasdina, bet ryškiai apžvelgia religinę padėtį Lietuvoje, konstatuodamas, kad, nežiūrint kai kurių proŲos, esminių pagerėjimų ženklų Lietuvos religiniame gyvenime nesimato. Kaip anksčiau, taip ir dabar ateistinė sistema griežtai varžo religinį gyvenimą Lietuvoje, kuris betgi, nežiūrint visų kliūčių, gyvai pasireiškia katalikiškoje lietūvių tautoje.

K.L.

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBA INFORMUOJA

(atkelta iš 2 psl.)

didinimo Pabaltijui skiriamom radijo tarnybom. Dr. K. Bobelis papasakojo, kad adv. N. Grybauskaitė buvo nuykusiai stebėti, kaip vyksta apklausinėjam ty bylų liudininkų Lietuvoje ir pastebėjo ryškių nukrypimų nuo JAV-se priimtos teismo praktikos.

Dr. J. Valaitis papasakojo apie pasitarimus Washingtono dėl pasiuntinybės rūmų remonto. Jau surinkta per 89,000 dol. aukų, bet inžinierių inamų pilnam rūmų atnaujinimui reiktų 120,000 dol., tai nuspresta rinkliavą dar tęsti iki gegužės 1, bet jau svarbiausieji vidaus remontai bus atlikti prieš vasario 16. Dr. L. Kriauciūnas painformavo apie sekmingus pasitarimus su VLIKO ir Lietuvių Bendruomenės vadovybėmis dėl sudarymo komisijos, kuri padėtų lietūviams, kuriems, remiantis okupantų partipinamais liudinimais, yra keliamos bylos. T. Blinstrubas, dalyvavęs VLIKO seime, pranešė apie ten pasakytą sveikinimo kalbą, palankiai įvertindamas seimo eigą. Išdinkinas M. Pranevičius painformavo, kad ALTO finansai yra gerame stovyje. Paprašė patvirtinti išlaidas, siekiančias 500 dol. ar daugiau. Tokios išlaidos yra daromos su visos valdybos pritarimu. Kun. J. Prunskis painformavo apie savo atliktą nūdavinį Madrido konferencijoje. Dr. K. Bobelis pritarė, kad ALTAS gerai padarė spūdamas savo atstovą į tą konferenciją.

Posėdyje be išvardintų dalyvavo inž. Gr. Lazauskas, A. Gabaliūnas, J. Lekas, J. Talandis, E. E. Smilgys, I. Blinstrubiūnas.

Naujas balsas — laisvės Lietuvai

Kongresmanai Marty Russ ir Richard Durbin stengiasi kongrese praveisti įstatymą, kad būtų siekiama laisvės Lietuvai. Tokį sprendimą norima padaryti ryšium su Vasario 16 d. Kad pasiųstų tą nuostatą priimti, reikia jiems surinkti 218 kongresmanų parašų. Lietuvių laiškeliai ar telefoniniai skambinimai, skatinant kongresmanus tam nuostatai paremti, galėtų būti labai naudingi. Pažymėtina, kad kongresmanas R. Durbin yra lietūvių kilmės ir nuoširdžiai stengiasi Lietuvos reikalus paremti.

ALTO laiškas popiežiui ir arkiv. Marcinkui

Artėja 500 m. sukaktis nuo šv. Kazimiero mirties. Sukaktis bus 1984 metais ir jai paminėti plačiai ruošiamasi. Amerikos Lietūvių Tarybos pirm. dr. Kazys Sidlauskas specialiu raštu kreipėsi į popiežių Joną Paulių II, pažymėdamas, kaip lietūviams yra svarbi ši sukaktis, ir prašydamas šv. Tėvą, kad tai sukaktis būtų išleistas specialus Vatikano pašto ženklas.

Pirm. dr. K. Sidlauskas taip pat raštu kreipėsi į lietūvių arkivyskupą P. Marcinką, kad jis savo įtaką Vatikane panaudotų šitokio sukaktuvinio ženklo išleidimui. Vatikano pašto ženklai paprastai būna gerai meniškai paruošti, filatelistų vertinami, ir tokio ženklo išleidimas yra ypatingos svarbos reikalas.

Lietuvos pasiuntinybės rūmų atnaujinimui sukų rinkimas dar tęsiasi. Visuomenės susipratimo dėka, šiam reikalui jau suaukota apie

90,000 dol. Pagal architektų apskaičiavimą, būtiniausiems remonto darbam reikia 120,000 dol., todėl komitetas nutarė rinkliavą dar tęsti iki 1983 gegužės 1. Aukos siunčiamos pasiuntinybės adresu, 2622 Sixteenth Street N.W., Washington, D.C. 20009.

Iki Vasario 16 bus atlikti svarbiausieji vidaus remonto darbai, kad pasiuntinybė galėtų daryti priėmimus.

Lietuvos pasiuntinybės rūmų restauravimo komitetą sudarę ALT ir LB atstovai. Amerikos Lietūvių Tarybai atstovauja dr. K. Jurgėla, inž. G. J. Lazauskas ir dr. J. Valaitis. Komiteto pirmininku yra prof. dr. J. Genys.

Komitetas yra pasiskelbęs spaudoje (tęsiniais) aukojusių organizacijų ir pavienių asmenų sąrašą, tačiau numatyta išleisti atskirą leidinį, kur bus pilni aukojotojų sąrašai.

Skuodžio išlaisvinimo besiekiant

Senatorius Charles H. Percy, pakartotinai ALTO pirm. dr. K. Sidlauskos paprašytas rūpintis Vytauto Skuodžio išlaisvinimu, pranešė, kad tuo klausimu jis vėl kreipėsi į JAV prezidentą Reaganą ir taip pat kreipėsi į Sovietų Sąjungos ambasadorių Washingtono Dobyryną, primindamas apie reikalą išlaisvinti V. Skuodį, leidžiant tam JAV piliečiumi ir jo šeimai atvykti į Ameriką.

Madrido konferencija bus tęsiama

Helstinkio susitarimą pasirašiusios valstybės, posėdžiavusios Madride, siekdamos patikrinti susitarimų vykdymą ir tuos susitarimus reikiamai papildyti pagal dabarties reikalavimus, savo posėdžius gruodžio 17 įvyks pertraukė, nutarusios Madride konferenciją toliau tęsti vasario 8.

LIETUVIAI PASAULYJE

— Dr. Antanas Butkus, JAV LB Krašto valdybos pirmininkas, dr. Kazys Sidlauskas, dr. Leonas Kriauciūnas bei Teodoras Blinstrubas, Amerikos Lietūvių Tarybos valdybos pirmininkas ir vicepirmininkai, sausio 15 tarėsi ty dviejų organizacijų reikalais: Paskalbėjimas vyko nuotrirdžioje dvasioje ir svarstyta bendro visuomeninio komiteto apkalbtintiem lietūviams ginti sudarymo klausimas bei galimybes santykiams sunormuoti. Paskalbėjimą suorganizavo dr. L. Kriauciūnas, ALTO visuomeninių reikalų komisijos pirmininkas.

— Šeštojį dainų šventę, su kuria bus užbaigtos II-osios Pasaulio Lietuvių Dienos 1983 liepos 3 Chicagoj, mišriam chorui pasikeisdami diriguos Alf. Mikulskis, A. Jurgutis, V. Verikaitis, J. Govėdas, moterų chorui — D. Viskontienė, jaunių chorui — F. Strolia, vyrų chorui — Alf. Gečas.

Pabaltiečių komitetas kongrese Kongreso Ad Hoc komitetui Pabaltijai reikalom dabar pirminkauja Brian Donnelly. Neišrinkus į kongresą antrojo pirminko Charles Dougherty, vieton j bus parinktas kitas kongresmanas.

Lietuvos nepriklausomybės minėjimas kongrese Amerikos Lietūvių Tarybos prašomas kongresmanas Frank Annunzio ir šiemet sutiko pasirpinti, kad Atstovų Rūmuose būtų paminėta Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo diena — Vasario 16. Minėjimo dieną Atstovų Rūmuose sukalbėti invokaciją ALTAS pakvietė didžiausios JAV lietūvių parapijos — Marquette Parko — kleboną kun. Amaną Zikaruską.

Stiprinamos translaciijos Lietuvai

Senatorius Charles Percy, paprašytas Amerikos Lietūvių Tarybos pirminko dr. Kazio Sidlauskos, daro pastangų praveisti, kad būtų padidinta JAV parama Amerikos Balsui ir Laisvosios Europos — Laisvės Radijui Europoje. Tuo reikalu sen. Percy pažadėjo pagreitintai praveisti atitinkamą nutarimą senato užsienio reikalų komitete ir paremti tą reikalą sausio mėnesį vykstančioje senato sesijoje. Naujasis senato samatų pakomises pirm. sen. Paul Laxalt yra pažadėjęs senatoriui Percy ši reikalą paremti ir pagreitinti.

Programos radijo valandėlėm

Amerikos Lietūvių Taryba ruošia programas radijo valandėlėm Vasario 16 minėjimam lietūvių ir anglų kalba. Jau ryta gana gausiai pareikalavimų, bet dar bus priimami skubiai atsiųsti ir nauji prašymai. Pramatant pašto patarnavimo lėtumą, užsakymai turi būti padaryti tuojau, kad būtų galima laiku persiųsti.

Radijo programos Vasario 16 dienai

Amerikos Lietūvių Taryba paruoš medžiagą radijo valandėlėm Vasario 16 minėjimam progą anglų ir lietūvių kalbomis. Galintieji tą medžiagą panaudoti radijo valandėlėse prašomi nūdelstiant pranešti ALTO centrai, 2606 West 63rd Street, Chicago, IL 60626, kokių juostelių jiems būtų reikalinga.

Plačiau informuokime apie Lietuvą

ALTO garbės narys adv. Steponas Bredas atsuntė raštą, skatinamas priminti, kad artėjant Vasario 16-tai dienai įvairių miestų lietūviams stengiasi susirpinti su jų miestuose leidžiamų laikraščių redakcijomis, su ten esančiomis radijo programomis, kad-ta progą būtų reikiamai painformuota apie Lietuvos nepriklausomybės minėjimą ir tinkamai nūviesta padėtis okupuotoje Lietuvoje, padėziant lietūvių laisvės siekimus.

LITHUANIAN CATHOLIC ALLIANCE

BOARD OF DIRECTORS

Spiritual Advisor: Rev. Msgr. John Balkunas, P.A., 558 68th Avenue, St. Petersburg Beach, Fla. 33706. Home — 813-367-2523.

President: Thomas E. Mack, Esq., 11 West Union Street, Wilkes-Barre, Penna. 18702. Home — 717: 472-3880. Office 717: 823-1131.

Vice-President: Joseph B. Laučka, 9610 Singleton Drive, Bethesda, Md. 20817. Home — 301: 530-5631.

Secretary: Frank J. Katilus, 1059 Blair Avenue, Scranton, Penna. 18508. Home — 717: 342-3619.

Treasurer: Mrs. Leocadia Donarovich, 37 Eldon Avenue, Lansdowne, Penna. 19050. Home — 215: 626-2409. Office 215: 645-4100.

Trustees: George F. Sadauskas, 119 S. Rebecca Avenue, Scranton, Penna. 18504. Home — 717: 344-0429. Office 717: 348-3808.

Mrs. Rosalie Kizis, 134 Church Street, Pittston, Penna. 18640. Home — 717: 654-4271.

Medical Examiner: Joseph A. Stankaitis, M.D., 124 Croydon Road, Rochester, N.Y. 14610. Home — 716: 288-0604. Office 716: 263-6320.

Directors: Mrs. Albina Poska, 6606 S. Washtenaw Avenue, Chicago, Ill. 60629. Home — 312: 434-2374.

Leonard Pallis, 352 West Main Street, Plymouth, Penna. 18651. Home — 717: 779-1977. Office 717: 826-6440.

Leonard Mikelonis, 2934 Grendon Lane, Baltimore, Md. 21234. Home — 301: 665-2218.

Executive Director: Charles A. Liscosky, 137 Charles Street, Wilkes-Barre, Penna. 18702. Home — 717: 822-4855. Office 717: 823-8876; 829-2406.

Garcas Editor: Rev. Cornelius Bučmys, O.F.M., 341 Highland Boulevard, Brooklyn, N.Y. 11207. Office — 212: 827-1352.

CONSTITUTIONAL COMMITTEES

Benevolent Committee: Mrs. Patricia Mack, Heatherhill, Bear Creek, Penna. 18602. Home — 717: 472-3880.

Mrs. Joap Baranosky, 106 W. Brady Street, West Wyoming, Penna. 18644. Home — 717: 693-1795.

Mrs. Gene Kudirka, 341 Highland Boulevard, Brooklyn, N.Y. 11207. Home — 212: 235-0724.

Press & Information: Mrs. Regina Pikunas, 8761 W. Outer Drive, Detroit, Mich. 48219. Home — 313: 532-2109.

Abin A. Apton, 275 Empire Boulevard, Rochester, N.Y. 14609. Home — 716: 482-8571.

Dr. Leonard J. Simutis, 3551 W. 98th Street, Evergreen Park, Ill. 60642. Home — 312: 425-5494.

Constitution & By-Laws: Gerard Pallis, R.D. 3, Tunkhannock, Penna. 18657. Home — 717: 836-1266.

Stasys Lukoševičius, Sr., 1935 W. 7th Street, Brooklyn, N.Y. 11223. Home — 212: 339-0062.

Mrs. Frances Katilus, 1059 Blair Avenue, Scranton, Penna. 18508. Home — 717: 342-3619.

Judicial, Grievances & Appeals: Mrs. Mary Kožerski, 35 Hilldale Avenue, Plains, Penna. 18705. Home — 717: 823-8468.

Sylvester Kossa, 93 Russell Street, Edwardsville, Penna. 18704. Home — 717: 287-8554.

Charles Liscosky, 137 Charles Street, Wilkes-Barre, Penna. 18702. Home — 717: 822-4855. Office 717: 823-8876; 829-2406.

Youth Committee: Jonas R. Kuprys, 1806 S. 49th Court, Cicero, Ill. 60650. Home — 312: 863-0935.

David Donar, 37 Eldon Avenue, Lansdowne, Penna. 19050. Home — 215: 626-2409.

Mrs. Audrone Elvikis, 2951 West 63rd Street, Chicago, Ill. 60629. Home — (unpublished number).

SOVIETINIAI ŠMEIŽTAI PRIEŠ KUN. A. SVARINSKĄ

Skelbdama TASSO agentūros žinią apie Viduklės klebono kunigo Alfonso Svarinsko apkaltinimą įvairiais sunkiais nusikaltimais, užsienio spaudoje pažymi, kad tai sena sovietinio saugumo taktika. Rengdamas teisminio susidorojimo procesą prieš vieną ar kitą asmenį, sovietinis saugumas visada pasirpina jį apšmeižti.

Šmeižimo kampanija prieš kunigą Svarinską buvo pradėta jau prieš keletą metų. Šmeižtus griežtai atremdami, į jį tuoj reagojo Lietuvos tikintieji.

Kai 1978 birželio 28 "Tiesoje" pasirodė Viduklės kleboną kun. Alfonso Svarinską šmeižiantis straipsnis, šios parapijos tikintieji parasė ilgą protesto laišką LTSR KP CK pirmajam sekretoriui. Tame protesto laiške, kurį pasirašė 1064 asmenys, tarp kita ko buvo taip rašoma: "Mes, Viduklės tikintieji, šmeižtais apie kleboną Svarinską esame įsisteiti asmeniškai. Todėl prašome šį naują bedievių išpuolį prieš mūsų kunigus ir Bažnyčią nutraukti. Jau laikas bedieviams liautis įžeidinėjus tikinčiuosius, o pasirpinti, kad tikintieji turėtų bent tiek sąžinės laisvės, kiek deklaruoja tarybiniai įstatymai."

— Kardinolas J. Bernardin, Chicagos arkivyskupas, II-gjį Pasaulio Lietuvių Dienų metu, liepos 3, 10 v.r. Quigley South seminarijoje, 7740 South Western Ave., aukos mišias ir pasakys pamokslą.

Kun. Alfonsas Svarinskas, Tikinčiųjų Teisėm Ginti Komiteto narys, Viduklės klebonas.

1979 lapkričio mėnesį Lazdijų parapijos tikintieji apie kunigo Svarinsko šmeižimą taip rašė: "Esame įsitikinę, kad kunigo Svarinsko adresu kaltinimai yra šmeižtas. Esame girdėję jo pamokslus, sakomus mūsų parapijos bažnyčioje atleidžiant ir rekolekacijų metu. Juose jokių priekabinimų ir šmeižtų negirdėdavome. O šiuo metu visoje Lietuvoje yra gerai žinoma kunigo Svarinsko pagarba ir meilė tiesai." Po parėškimo pasirašė 821 Lazdijų parapijos tikintys. Panašų parėškimą pasirašė apie 500 Igliaukos parapijos tikinčių.

GARSAS • Lithuanian U.S. Alliance of America

English Section

THE NATIONALITY PROBLEM — MOSCOW'S "ACHILLES' HEEL"

Lithuanian Underground Press Refutes Soviet Claims

Concerned about the rising self-assertion of the non-Russian nations in the Soviet empire, Moscow is mounting an ambitious propaganda campaign designated to demonstrate that the national question in the USSR has been solved to everyone's satisfaction. While Soviet economic production is lagging, the output of articles, books and conferences on the "perfect" features of the Soviet multi-national society has seen a remarkable increase.

Conference on the "Question of Nationalities" Held in Riga

One of such conferences took place this past June in Riga, the capital city of Latvia. As reported by the Lithuanian CP daily *Tiesa* (Vilnius, June 29, 1982), the participants occupied themselves with such questions as "development of the national relations under the conditions of mature socialism" and the "experiences and problems of patriotic and international education". In attendance were many top Soviet party officials, including the Secretary of the USSR CP Central Committee, B. Ponomarev, who told the assembled that the only way to solve the national question in the world has been shown by the "historic experience of real socialism", i.e., the Soviet way. He spoke, in the capital of Latvia, where, thanks to the Soviet policies, Latvians have become outnumbered by Russians and other Slavs.

Further Fusion of Nations Under Russian Guidance Foreseen

In his address, Ponomarev said that the present Soviet policy on nationality questions was Leninism as formulated by recent decisions of CP Congress

and the writings of Brezhnev. He stressed that the "Soviet nations" would experience a "further rapprochement", i.e., they will draw closer together — a formula for continuous Russification. He quoted Brezhnev who had said that "we should strive to assure that the nations and nationalities of each republic be properly represented in the Party and State organs — naturally, in strict consideration of each individual's practical and ideological moral qualities". Since the Russians are vastly overrepresented and have the final say in Party and State organs, while the non-Russian nationals remain underrepresented, it would appear that Russians, in Brezhnev's mind, are ideologically, morally and otherwise superior.

"Internationalist Education" Equals Acceptance of Russian Overlordship

The "superiority" of the Russians was dutifully acknowledged by the First Secretary of the Central Committee of the Latvian CP, A. Vos, who credited the "selfless all-out assistance and support of the Russian nation" as the main reason for the "social and economic gains" of Soviet Latvia". He said that the "international character of Soviet labor" was a very important factor in the "international education" of the Latvian people. In practice this means the import of large numbers of Russians and other Slavic workers to Latvia, Lithuania and Estonia for large projects, such as the construction of crude oil refineries or major factories. These workers then settle as permanent residents and thus assist in the "colonization" process. "International education" in Soviet terminology means the acceptance of the superiority of the Russians and

of the gradual melting away of one's own nation.

Official View — USSR Utopia for Nations

Many of the Soviet articles on the national question in the USSR are directed against those Western scholars who analyze Moscow's Russification campaign and describe the unequal status of the non-Russian nation vis-a-vis the "elder brother", the Russian communist establishment. A typical article of this kind, entitled "The National Relations Among the Nations of the USSR and the Bourgeois Falsifiers", was published in *Tiesa* (August 31, 1982). Its author, Dr. E. Bagramov, describes the Soviet multinational empire in terms suitable for a triumphant Utopia, The USSR, he writes, is a "voluntary fraternal union", based on "complete equality, friendship and international unity". Bagramov claims that a "new historic community — the Soviet people — has been formed in our Society". "For the first time in history", he writes, "the national problem has been solved" — by the Soviet Union.

Critics of Soviet National Policies Lambasted

No wonder that, dazzled by such perfection, Bagramov must lash out furiously against the "bourgeois falsifiers" who claim that the USSR, far from being perfect, actually is a repressive society based on national inequality. He sums their arguments as follows: the Soviet brand of socialism has "not only failed to grant these nations true self-determination but has forcibly united them into a single State; the flowering of nations had been achieved at the expense of the national traditions; the Communist Party's course of rapprochement of nations clashes with the national aspirations" of the non-Russian nations. Bagramov directs his fury mainly at Professor Boris Meissner of the Cologne University and at the French historian and political scientist, Helene Carrere D'Encausse, whose book "Disintegrating Empire" he calls "mendacious throughout". Bagramov is especially incensed about the "mendacious thesis concerning Russification" which is used by "anti-Soviet propaganda" to undermine the "love and brotherly emotions that all nations of the USSR feel toward the great Russian nation".

Moscow's Refusal to Face Reality on Nationalities

The Riga conference and the Bagramov article are typical of the general level of Moscow's official treatment of the national question in the USSR. The deep-seated problems are papered over with euphemisms and self-praise, criticism is dismissed out of hand. This refusal to confront reality is one of the visible signs of a "disintegrating empire".

Underground Press Charges "Denationalization"

A radically different evaluation of the Soviet nationality problems can be found in the Lithuanian underground press. The author of an article entitled "The Struggle for the Preservation of Nations Life",

which was published in the new unofficial journal *Tautos Kelias* (The Path of the Nation, No. 3, November 1981), writes: "Denationalization and the fusing of all Soviet nations into a single nation using the Russian language has been outlined in the USSR Communist Party's program on the national question and is being put into practice as a constituent part of Communist construction".

"A Single Russian-Speaking Soviet Nation" Planned

The Lithuanian author cites an article by L. Camerian "On the Future of Socialist Nations", which was released in 1981 by the official Soviet agency AIN. Camerian distinguishes the following features of change which "socialist nations" are bound to undergo: common economic life, common language, common national character, and an international culture of all Soviet nations. The Lithuanian author comments as follows: "Economy, territory, language and culture — these are foundations on which nations lean, rest and get stronger. If all these are made common, what will happen to the individual nations of the Soviet Union? They will not exist as such any longer. There will remain only a single Russian-speaking Soviet nation. Such are the perspectives which the Soviet communist system has opened for the Lithuanian nation".

Disintegration of the Soviet Empire and Victory of Freedom

The Lithuanian underground press generally agrees with Helene Carrere D'Encausse's evaluation of the USSR as a "disintegrating empire". In an article "Reflections on the Problems of National Freedom and Independence" (*Tautos Kelias*, No. 2, November 1980), one reads:

A Christmas tree decorated with Lithuanian ornaments at the Brooklyn Botanical Garden.

"The process of disintegration of the totalitarian dictatorial system goes on not only in the Soviet Union but also in other socialist countries... This process is spreading... The Soviet Government rests on the army and the security organs. It is also supported by Russian nationalism... The tsarist government was also relying on such supports, but it was overthrown, because it did not enjoy the society's trust... The Soviet Government will also face its difficult hour.

"We are facing a treacherous and powerful enemy. Therefore we must be prepared for a long

and difficult struggle... The Irish people did not break down in their four hundred years struggle against the English and recovered their freedom... The most important thing in the struggle for liberty is never to give up and even in the most difficult hours not to lose determination to continue the struggle until victory is attained. The nation is a living organism. If the nation's strength is exhausted at one time, new generations arrive and new forces arise capable of continuing the struggle. The ultimate victory will be achieved by a nation's determination to recover freedom.

POLITICAL PRISONER HAS CLAIM TO U.S. CITIZENSHIP

Algirdas Statkevicius, who is being held in the Chernyakhovsk psychiatric hospital against his will, appears to have a strong claim to U.S. citizenship. Member of the Lithuanian Helsinki Group and author of several samizdat studies, Statkevicius was arrested on February 14, 1981, tried in absentia on August 8 and 11, 1981, and sentenced to a special psychiatric "cure". (In a similar case, the American-born Vytautas Skudis, or Benedict Scott, is the subject of a campaign in the United States to have him released from a Soviet labor camp, where he is serving a sentence for having expressed his views.)

The father of Algirdas Statkevicius, John Statkevicius (Statkevics), was born in Lithuania. He came to America in 1897 and received his U.S. Naturalization Certificate (No. C 648 194) on May 26, 1916, at the U.S. District Court in Detroit, Mich.

In order to maintain his U.S. citizenship, John Statkevicius returned to the United States in 1927, accompanied by his eldest son John, whom he wanted to enroll in a trade school. Prior to departing for the U.S.A., he registered his small son, Algirdas, with the U.S. Consulate in Kaunas. Algirdas was baptized in Valakabandis (county of Šakiai).

Algirdas' father returned from the U.S.A. to Lithuania in 1929 or 1930. He died in Kaunas, under Soviet occupation, in 1950. Algirdas' mother, Mrs. Statkevicius, died of cancer and heart disease in 1942, when Lithuania was occupied by the Germans.

Dr. Algirdas Statkevicius was first arrested in 1951 and sentenced to 25 years (under Article 58 of the LSSR Penal Code) for participation in

the Lithuanian freedom movement. He spent five years in the Gulag camps. He was rearrested in 1970 for authoring several samizdat studies and punished with a 2 1/2—2 year long cure. After his release, he worked as a received the documents, or knew about them, because in his letter of August 12, 1980, to the Chairman of the Presidium of the LSSR Supreme Soviet, Barkauskas, he wrote: "Please allow me to emigrate to the U.S.A. to join my sister, on the basis of the invitation I have received from her".

Following his arrest on February 14, 1980, Statkevicius was confined in the Chernyakhovsk special psychiatric hospital, from where he managed to send

out two appeals describing his maltreatment and persecution. physician in a first-aid station in Vilnius. On August 23, 1979, Statkevicius signed a Memorandum of 45 Balts, condemning the Stalin-Hitler Pact, and joined the Lithuanian Helsinki Group in the fall of that year.

On December 15, 1979, Statkevicius' sister, who lives in Florida, received a letter from him, asking her to invite him immediately to America. She instantly made out the documents and sent them to the USSR Embassy in Washington, D.C. on December 20, 1979. As soon as she received the stamped documents from the USSR Embassy, she mailed them to her brother on February 6, 1980. It appears that he

VIKTORAS PETKUS IS NOMINATED

Washington, D.C. — Congressional members of the Commission on Security and Cooperation in Europe, known as the Helsinki Commission, today made public their nomination on January 31, 1983 of eight leaders of the Helsinki human rights movement for the 1983 Nobel Peace Prize: from the Soviet Union — Yuri Orlov, Anatoly Schcharansky and Mykola Rudenko; from Lithuania — Viktoras Petkus; from Czechoslovakia — Vaclav Havel; and from Poland — Lech Walesa, Jacek Kuron and Adam Michnik.

The five Senators and six Representatives noted in their letter to the Nobel Institute that "the courageous work of citizens' groups in the Soviet Union, Lithuania, Czechoslovakia and Poland in promoting the human rights principles of the 1975 Helsinki Final Act epitomizes an insight of 1974 Nobel Peace Prize Laureate, Andrei Sakharov that "the defense of human rights is a clear path towards the unification of people in our turbulent world and a path toward the relief of suffering." "In nominating these eight men, the CSCE Commission also paid tribute to

the continued suffering of other participants in the citizens Helsinki human rights movement: "Ten in the Moscow Helsinki Group are serving a total of 97 years of imprisonment; 31 in the Ukrainian Helsinki Group were sentenced to a total of 222 years; five in the Lithuanian Helsinki Group are serving a total of 17 years, while six people in the affiliated groups are serving a total of 48 years of imprisonment... Today (in Czechoslovakia), as many as 25 (Charter '77 and VONS) members are imprisoned or forced into exile... (In Poland) at least 1,500 Polish citizens (remain in prison) awaiting trial (with) 2,500 others convicted of martial law offenses."

The nomination of Walesa, Michnik, Kuron, Havel, Orlov, Schcharansky, Rudenko and Petkus for the 1983 Nobel Peace Prize was signed by Senators Robert Dole (R-Kans.), Orrin Hatch (R-Utah), John Heinz (R-Pa.), Claiborne Pell (D-R.I.), Timothy Wirth (D-Colo.), Edward Markey (D-Mass.), Don Ritter (R-Pa.), and Christopher Smith (R-N.J.).

ALGIMANTAS ANDREIKA — A "PRISONER OF CONSCIENCE" MALTREATED

The methodic maltreatment of Algimantas Andreika, 29, a Lithuanian human rights activist, is reported by reliable sources from Lithuania, according to the Lithuanian Information Center, Brooklyn, N.Y. Andreika was sentenced early in 1982, to four years of strict regime camps and five years of exile. On May 25, 1981, KGB agents searched Andreika's apartment in Vilnius and confiscated various publications: "Lithuanian Archives — The Years of Bolshevism", vol. 2, "Russification of Lithuanians in Primary Schools", two issues of "The Chronicle of Current Events", and other items. Andreika was arrested and charged with "anti-Soviet agitation and propaganda" (Article 68 of the LSSR Penal Code).

On his way to the camp, Andreika was taken ill, but was re-

fused any medical help. In camp, he was suffering from partial paralysis and has been classified as invalid 2nd class. He was injured while serving in the Soviet army; the company commander broke his vertebrae with a well-aimed kick. Andreika was waging a year-long fight for his rights as a citizen and an army invalid. He has waged several hunger strikes in the camp.

Andreika is imprisoned in a Mordovian camp: USSR, Mordovskaya ASSR, Tengushevsky raion, 431200 Barashevo, uchr. ZhKh-385/3-5. Among the better known Lithuanian prisoners in the same camp are: Anastazas Janulis, Vytautas Skudis and Algirdas Zypra. Also: Povilas Birtis, Stasys Grigas, Kazys Grudzys, Antanas Korsakas, Juozas Leikus, Antanas Vaivada, Jonas Vilutis and Juozas Zelenkevicius.

LITHUANIAN SEMINARY — SUBJECT OF KREMLIN "DISINFORMATION"

In their eagerness to dispell some of the negative publicity, the Soviet media is busily churning out disinformation about the status of the persecuted Catholics in Lithuania. There are basically two ways to pursue this goal: one is by using the Soviet own publications, the other is a combination of an ill-prepared journalist and a clergyman who consents to play the Soviet game.

Idyllic Fraud in "Soviet Life"

An example of the first approach is an article by Vytautas Mikulėčius, "The Kaunas Catholic Seminary", in the October, 1982, issue of the propaganda monthly *Soviet Life*. The author paints an idyllic picture of the seminary, without any reference to the extreme strictures to which it is subjected. He then "interviews the rector of the seminary, Viktoras Butkus, who obliges with the "correct" answers. The curriculum isn't any different from the programs in other countries; instruction is free; there are permanent ties with the Vatican; future students are selected from all dioceses; Soviet government agencies have been helpful . . .

Reuter's Correspondent Fails to do Homework

Rector Butkus is also the protagonist in a Reuter feature by Mark Wood on the Catholic Church in Lithuania, November 26, 1982. The correspondent rightfully observes that the "Church has also been seen as a kind of symbol of national culture and pride for a people keenly aware of their independent identity". He goes on to say that, in the view of the Polish events, Moscow has decided to make concessions to Lithuanian Catholics. Among those alleged concessions are an approval last year to install two new Lithuanian bishops, an increase in the seminary enrollment, a relaxation of the strict ban on reli-

gious work with children, etc. Mr. Wood adds that the Lithuanian clergy "generally avoids direct criticism of the Communist authorities and priests say privately that to do so could mean the loss of the few gains they have made".

"Collaborationist" Arguments Echoed

Mr. Wood apparently has not done his homework. He is speaking of a country and a church which has, especially in the last decade, shown an exemplary courage in protesting the violations of human and religious rights and demanding that the Soviet regime lives up to its own constitution and laws.

"Avoidance of direct criticism?" Hasn't Mr. Wood heard of *The Chronicle of the Catholic Church in Lithuania*, which has which has objectively and meticulously recorded the endless persecution, harassment and maltreatment to which Catholics in Lithuania are subjected? Didn't he know of the activity of the Catholic Committee for the Defense of Believers' Rights? And some elementary research would have enlightened him about the fact that the majority of Lithuanian priests have been opposing the discriminatory regulations governing the activities of religious associations. Mr. Wood simply repeated the arguments of what the *Chronicle* has called the "collaborationist" clergy.

Is the Rector of the Seminary a Reliable Source?

Dr. Butkus, without prejudging his motives, has also been a continuous target of criticism by the Lithuanian *Chronicle*, which has charged him with too eagerly repeating the Soviet "Big Lie". (He has been additionally criticized, for his participation in last May's Soviet propaganda venture, the World Conference of Religious Workers against nuclear armaments, which was

held in the Soviet capital. In its 53rd issue, *The Chronicle* denounced the "Moscow-oriented conferences for the defense of peace" as "all-out exercises in hypocrisy"). The underground journal has documented the continuous Communist interference into the internal affairs of the Kaunas Theological Seminary. This interference had also been admitted by P. Anilionis, Commissioner of the Council for Religious Affairs.

Interference into Seminary Affairs Documented

In its Document No. 39, dated November 13, 1980, the Lithuanian Catholic Committee for the Defense of Believers' Rights has summed up the status of the Kaunas Theological Seminary as follows:

The Seminary is subjected to extreme restrictions. The Commissioner of the Council for Religious Affairs, a governmental body, determines the number of candidates and selects those he deems to be appropriate. Of the 36 candidates selected by the seminary's leadership in 1980, the Commissioner vetoed 14. These government-imposed restrictions have grievously harmed the Catholic Church in Lithuania. Some 122 parishes are without priests and are serviced by the clergy from neighboring parishes. The Church hierarchy is not even allowed to appoint the Seminary's administration and teachers at its own discretion. The KGB tries to blackmail the seminarians and to compel them to work for the security organs.

Continued KGB interference into the affairs of the seminary was also charged in a statement of May 3, 1981, which was addressed by 113 priests of the Panevėžys Diocese to Petras Griskevičius, first secretary of the Central Committee of the CP of Lithuania. Such protests have been numerous.

Winter in Lithuania

BALTIC-GERMAN RELATIONS IN WORLD WAR II

The role of the non-Russian nations of the Soviet Empire during the German-Soviet war, a heretofore rather neglected subject, is thoroughly and aptly examined in "Soviet Nationalities in German Wartime Strategy, 1941-1945", a new study published by the Rand Corp. The author, Alex Alexiev, focuses on the nationality issue as a crucial factor in the war.

Non-Russian Nations — Opposed to Soviets and Germans

According to the author, "under the impact of the German attack, many of the non-Russian national groups of the USSR used the opportunity to break away from Russian control" and "were prepared to support the invading Germans, with their as-yet-unclear policies, rather than the Soviet regime, whose policies and practices they knew well". The German authorities, however, were "incapable or unwilling to take advantage of this critical structural flaw in the Soviet State". True to their ideology, the Nazi occupiers initiated brutal occupation policies, disregarding the national aspirations of the indigenous population. Nevertheless, "Soviet non-Russians collaborated and fought with the Germans in unprecedented numbers, suggesting that for many of them the Germans remained the lesser of two evils".

Baltic Nationalism — Enemy of Nazi Designs

The coverage of the development of the Baltic States is on the whole accurate and avoids the simplifications and distortions that still crop up in many Western treatments of the topic. The study notes that one year of Soviet rule prior to the outbreak of the Nazi-Soviet war had created an "almost universal hostility toward the regime". The Balts' disaffection with the Soviet regime was eloquently expressed by "spontaneous anti-Soviet uprisings" throughout the Baltic region in the first

days of the war. The Balts hoped for the restoration of national sovereignty, but the Nazi officials had little sympathy for the national aspirations of the Balts; as a result, the "initial outpouring of Baltic good will was soon replaced by resignation and resentment". The Nazi blueprint provided for the eradication of the Balts' national identity and the "disappearance of their ancient nations". Baltic nationalism was considered inherently anti-German, just as today it is considered anti-Soviet.

Baltic Local Self-Government — Not "Sycophantic Quislings"

The study is aware of the complexities of the situation in the Baltic States under German occupation. Local self-government was allowed by the Germans in the Baltic States. Although the power of the native administrative officials was very circumscribed, "they did make their opinions known, even when they were critical of German policies. In most cases, their positions reflected the national interests of their people; they were hardly the sycophantic quislings portrayed in Soviet historiography of the period".

German Attempts to Mobilize the Balts

When the Germans tried to mobilize Balts into their army, the results were highly unsatisfactory, "especially in Lithuania". The Nazi administration reacted with repression, which was directed mainly against the intelligentsia. Nationalist anti-German resistance groups began operating in the Baltic States.

The Balts had hoped that by establishing their own indigenous armed forces and by participating in the war, they would gain "significant political concessions in their struggle for national sovereignty later on". Native administrators demanded that their respective nations be allowed to form "larger national forces under indigenous leadership" to be used "only for the defense of national territories"

Such demands were disregarded and Baltic military units were "finally established in Latvia and Estonia under the auspices of the "Waffen SS". In one of its few oversights, the study fails to mention that the Nazis failed in their efforts to establish an "SS legion" in Lithuania because of determined resistance.

The Attitudes of Baltic Soldiers and Officers

The study maintains that there is considerable evidence that the Baltic soldiers and officers remained strongly nationalistic even in the Waffen SS and were anything but "fascist mercenaries", as Soviet historians have traditionally portrayed them. German wartime documents mention "remarkably anti-German attitudes" on the part of both officers and troops. According to study, "for the overwhelming majority of the Balts, fighting on the German side was merely coincidental with their real purpose and motivation — defending Baltic national interests".

Relevance to the Soviet Union of Today

The study makes a valuable contribution to the subject of World War II in the Baltic area. It is also of great topical interest: "To what extent the events and policies described in this report may be relevant to the Soviet multinational state of today depends on the regime's success in alleviating the grievances of nationalities and ensuring their genuine allegiance to the Soviet State". The experience of the Lithuanians and of the other non-Russian nationalities in the Soviet Empire indicates a resounding failure in alleviating these grievances.

Spauda
yra pats svarbiausias
ginklas, kovojant dėl
mūsų tautos laisvės.
Paremk ją savo aukal

LITHUANIAN CATHOLIC STRUGGLE SHOULD BE SUPPORTED BY THEIR CO-RELIGIONISTS

"Although little noted in the general media, there is constant religious drama going on in Soviet-occupied Lithuania. If we can react, as we do so often, to human struggles of small groups of peoples in far-off, little-known corners of the world, we should be able to identify with what is happening in the small Catholic community of Lithuania . . . In the past few decades they have more than justified their

claim to be Christian in the fight they have waged to defend their faith and identity against forces vastly superior to their own — nothing less than the power of the Soviet Union and its KGB. . . We owe much of our knowledge of the current struggle to the "samizdat", those hand-wrought communications which have proved capable of piercing Soviet police control . . .

"The Chronicle of lithua-

nian Catholic Church is a documentation of the harassment of the Lithuanian Catholics . . . It is important for their struggling people to know that their efforts are known and admired and supported by their co-religionists in the world".

(From "Can the Lithuanian Catholics Survive?" by R.A. Graham, S.J., *Columbia* (New Haven, CT., Oct. 1982).

SKUODIS SUFFERS HEART ATTACK DURING HUNGER STRIKE

The underground *Chronicle of the Catholic Church in Lithuania* (No. 54, August 15, 1982), reports that Mr. Skuodis suffered a mild heart attack on June 15 while on a hunger strike. According to the *Chronicle*, Mr. Skuodis has pledged to stage a hunger strike each June 15th to protest the Soviet occupation of Lithuania. Despite his illness, Skuodis is required to work long hours in the camp laundry and bath.

The Background of Skuodis

Skuodis was born on March 21, 1929, in Chicago, U.S.A. At the time of his arrest on January 9, 1980, he was associate professor of geology at the Vilnius State University. He was tried on December 15, 1980, in Vilnius, together with Gintautas Ietmantas and Povilas Pedeliūnas.

During the trial, Skuodis was charged with involvement in the Lithuanian unofficial press and

"slandering anti-Soviet propaganda". His study, *The Spiritual Genocide in Lithuania*, dealing with the official anti-religious propaganda, was singled out for attack. Skuodis disagreed and described his study as a "scholarly, and not a propagandistic work in progress". He maintained that the study was based on factual data.

In this six-hour defense plea, Skuodis said that he "did not commit any crimes against the State — the conflict is between me and the Party that has elevated itself above the State". On October 1, 1980, he had requested that a U.S. attorney should defend him, since he did not consider himself a citizen of the USSR, but his request remained unanswered. Skuodis presented ample factual proof to show that the procurator's charges were "unfounded and merely subjective". He asked for acquittal and requested that his case be transferred to a

constitutional court. On December 22, 1980, Skuodis was sentenced to seven years in strict-regime camps and five years of exile.

On June 15, 1981, Skuodis started a hunger strike in the Mordovian labor camp where he was incarcerated. This prompted U.S. Senators Percy, Dixon, Hayakawa and Dodd to submit on July 30, 1981, Resolution 198 relating to Skuodis' imprisonment. An identical Resolution 200 was submitted in the U.S. House of Representatives. The Resolutions urge the release of Skuodis and ask the U.S. President, the Secretary of State and the U.S. Delegation to the Madrid Conference to express the strongest opposition to his imprisonment.

The case of Skuodis was also taken up by Amnesty International and by the Writers in Prison Committee of International P.E.N., which has listed Skuodis in its reports since August 1981.

PASTORAL LETTER ON DISARMAMENT CRITICIZED BY LITHUANIAN CLERGY

Experience of Oppressed East Europeans Ignored, Critics Say

"Serious concern" about a proposed pastoral letter on the issue of nuclear disarmament was expressed by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America. In their comments, addressed to all bishops of the United States on January 1, 1983, the Lithuanian priests subject the second draft of the proposed pastoral letter, "The Challenge of Peace: God's Promise and our Response", to a critical analysis and offer their suggestions for amendments.

Lithuanian Experience Provides "Different Perspective" on Peace

"Many of our Lithuanian priests and people have lived in independent Lithuania, and later under Soviet and Nazi German occupations", writes the Rev. Albert J. Contons, president of the Lithuanian R.C. Priests' League of America, in a letter accompanying the comments. "Their lived experience provides a different perspective on the issue of peace in the realities of today's world. It causes serious concern about some aspects of the PROPOSED PASTORAL."

"Christian Pacifism" Equals Invitation to Aggression

The proposed pastoral letter, the Lithuanian priests write, endorses "Christian pacifism", which would "effectively rule out military defense against an unjust aggressor. This position in practice will eliminate 'peace based on truth, justice, freedom, love', as armed aggressors take over countries that are unwilling to defend themselves by offering armed resistance against aggression. Soviet armies marched into Lithuania in 1940. The Lithuanian army and people did not offer armed resistance. Today, after hundreds of thousands of deportations to Siberia, deaths, and deprivation of basic human rights, there is still no true peace in Lithuania."

"Pacifist" Position — Utopian, Encourages "Unilateral Disarmament"

"If American Catholics embraced the ideal presented by the pacifist position", the Lithuanian priests warn, "and convinced all Americans to follow

this ideal of renouncing 'the use of military force', without the Soviet superpower doing the same, the United States would be unilaterally disarmed. From the experience of East European peoples and the people of Afghanistan, the Soviet Union would, as a result, hold sway throughout the world. Any hopes of peace based on truth, justice, freedom, love would be dimmed for an unforeseeable time span . . . The pacifist position encouraged by the PASTORAL LETTER is based on an unrealistic, Utopian assessment of today's world, contrary to the living experience of the Lithuanian, and other oppressed peoples.

"Slothful" Pacifism Contradicts Pope John Paul II's Stand

In their comments, the Lithuanian priests take strong issue with the U.S. Catholic Conference document "Marxist Communism" (1980), quoted on page 76 of the proposed pastoral letter: "Catholic teaching seeks to avoid exacerbating the ideological opposition and to focus upon the problems requiring common efforts across the ideological divide: keeping the peace and empowering the poor". They ask: "But what does 'keeping the peace' mean if human rights are denied and there is no peace? This is not peace but the 'pacifism' which 'masks a base and slothful concept of life' . . . The Vatican Council, Pope Paul VI and John Paul II in their writings reject this base concept, 'keeping the peace' which covers up oppression. This fortunately is not the 'Catholic teaching' of Pope John Paul II. He was willing to 'exacerbate the ideological opposition' in his U.N. address on disarmament, June 11, 1982, when he wrote: 'The Spirit has prime and inalienable rights. It justly claims them in countries where room is lacking for one to live in tranquility according to one's convictions. I call upon all fighters for peace to enter into this struggle to eliminate the real causes of men's insecurity, of which the terrible arms race is an effect'. Lithuania has many such 'fighters for peace' who are willing to risk their lives to speak the truth . . . Persecuted Catholics in Lithuania know the value of such 'keeping the peace'."

Proposed Pastoral "Ignores" the Oppressed East Europeans

"The PROPOSED PASTORAL", the Lithuanian priests assert, "show no concern for the oppressed peoples of Eastern Europe. There seems to be no awareness that East Europeans in the last sixty years have experienced a persecution far exceeding in numbers and atrocity that of the Ages of Persecution of the early centuries of the Church . . . There is not a word of sympathy, encouragement or support for the basic human rights of oppressed East Europeans . . . The PROPOSED PASTORAL simply does not integrate theological truths into an understanding of the living experience of East Europeans".

The Lithuanian priests remind the U.S. bishops that, "in the free countries of the West we tend to underestimate the powerful influence that we can exert to help fellow believers living in difficult circumstances under Communist rule . . . The concern and prayerful moral support of Catholics and bishops in the West can be a great help to the persecuted Christians of Lithuania and Eastern Europe".

Call for an "Improved" Pastoral Letter, Emphasizing Human Rights

In conclusion, the Lithuanian priests express their hope that a "considerably improved pastoral letter" will come from the

PROTEST AND RESISTANCE RISING IN BALTIC STATES

Recent reports from Lithuania, Latvia and Estonia indicate the stiffening of Baltic resistance and increased protest activity. This trend is in sharp contrast to Western press diagnoses about a decline of "dissidentism" in the Soviet Union. Most of the journalists offering such diagnoses limit their sights to Moscow or Russia only.

Lithuanian Officials Arrested

USSR News Brief (Brussels, November 30, 1982) cites unconfirmed reports from Lithuania about the arrest of a group of highly placed persons in Vilnius. They are said to include the director of one of the Vilnius research institutes, a deputy Minister of Agriculture of the Lithuanian SSR and several responsible officials in the economic administration. Allegedly, they are being charged with attempting to "carry out provocation" on radio and television: "they have prepared a program about the need to separate Lithuania from the USSR. They have apparently been charged with 'betrayal of the Motherland'".

Anti-Russian Leaflets and Slogans in Lithuania

During a parade in Vilnius' Lenin Square, on May 9, 1982, the USSR News Brief continues, one of the many balloons hanging above the Square collapsed, scattering leaflets demanding self-determination for Lithuania and bearing the slogan, "Russians, go home". Also in May, when restoration work on Gediminas Castle in Vilnius was completed and the scaffolding was cleared away, an inscription in letters a meter high was revealed, saying in Lithuanian: "Let every people live in their own country!" The walls were again covered with scaffolding. At the beginning of July, a local newspaper published an article in which an art historian and archeologist wrote about the "bad behavior" of young people who draw pacifist symbols on architectural monuments, and about the inscription on Gediminas Castle. The article con-

Maestro Alfonsas Mikulskis conducting Ciurlionis Lithuanian choir in Cleveland. Photo by V. Bacevicius

bishops of the United States this spring. Among other things, they would welcome:

"1. A strong and courageous statement emphasizing basic human rights and personal dignity as the foundation of true peace and an end to the arms race.

"2. A rejection of the pacifist stance favored by the Second Draft and an adherence to the just war teaching of Vatican Council II and recent Popes.

"3. A rejection of a gradual move toward unilateral disarmament and an adherence to bilateral and multilateral cooperation for true peace."

cludes with the question: "Can't they write on other places?"

Estonians Warn About New Baltic Port

An "Open Letter" from thirteen Estonian dissidents to "Citizens of the Finnish Republic" was made public in Stockholm on December 8, 1982 (Reuters, Stockholm, December 8, 1982). The signatories warn about the plan to build the largest commercial port in the Baltic, near Tallinn, in Muuga Bay, with the help of Finnish firms and manpower. The letter points out that the new port would attract from 150,000 to 200,000 immigrants, mainly Russians, to Estonia and would lower the Estonian share of the population of Tallinn to 35 percent. Accusing the USSR Communist Party of an effort to denationalize the non-Russian nations in the Soviet Union, the letter asks the Finns, a "related people", for understanding and support.

Protests Against Rapid Denationalization of Estonia and Latvia

Another open letter by fifteen Estonian intellectuals was published on October 1, 1982, in *Teataja*, an Estonian-language newspaper in Stockholm. Dated March, 1982, the letter describes the rapid denationalization of Estonia and the final extinction of illusions that Estonians might obtain more autonomy in their occupied country. Key positions in Estonia, the letter says, are occupied by "uninvited visitors" and Estonians are beginning to feel like strangers in their own homeland.

The Western press has also reported similar protests and demonstrations in Latvia.

Opposition to Russification, Fearless Young Spark Resistance

The mounting resistance to foreign rule in the Baltic countries is obviously a direct reaction to the stepped up russification campaign. An additional reason has been pointed out by Aarne Vahtra, a high official of

SOVIETS ADMIT ILLEGAL SEIZURE OF A LITHUANIAN CATHOLIC CHURCH

Chairman V. A. Kuroyedov of the USSR Council of Religious Affairs has admitted that the Soviet government seized the Queen of Peace Catholic church in Klaipeda, Lithuania illegally over 20 years ago.

According to issue no. 52 of the samizdat *Chronicle of the Catholic Church in Lithuania*, Kuroyedov met in Moscow with a delegation of Lithuanian Catholics from the City of Klaipeda in June and September of 1981.

In the presence of the ten-member delegation of the Klaipeda Catholic Committee and Chairman P. Anilionis of the Lithuanian SSR Council for Religious Affairs, Kuroyedov offered to rectify the wrong done to believers by granting permission to build a new church in Klaipeda, according to the Chronicle.

Mary, Queen of Peace Church in Klaipeda was the only church allowed to be built in Lithuania since World War II. It was funded by 3 million rubles collected from Catholics throughout Lithuania. The church was completed in 1961 by volunteer labor, after the Soviet government had granted building permission in 1956.

However, just before it was to be consecrated, the authorities sealed the church doors on orders of Nikita Khrushchev and later converted it into a concert hall.

Since then the Catholics of Klaipeda have kept up an unremitting campaign for the return of the church. 3,012 people signed petitions in 1972, 30,782 in 1973, 3,500 in 1974, 10,241 in March 1979, an unprecedented 148,149 in October 1979, over 600 in 1980, 1008 in 1981 and 21,033 in 1982.

According to the most recent petition, signed by 21,033 and dated April 1982, the population of Klaipeda reaches over 190,000. The Catholic churches in neighboring towns of Nida and Juodkrante were closed down over 20 years ago. The number of believers in Klaipeda and environs total about 200,000.

The believers of Klaipeda write:

"The present church, a small

the Ministry of Culture of the Estonian SSR, who defected last September in Paris. In an interview given to "Radio Liberty" on October 20, 1982, Vahtra pointed out that a generation has grown up in Estonia that never witnessed or experienced the deportations of the 1940's that numbed their parents with fear. Therefore, this generation is less afraid of protesting against the usurpation of its rights than are its elders, Vahtra said. (*Radio Liberty Research Bulletin*, RL 432/82, October 28, 1982). This observation is equally valid for Lithuania and Latvia.

adequate for the needs of the Catholic population — with 8,000 regular communicants and over 900 first communions yearly . . . The church cannot accommodate all the parishioners or even a good proportion of them. People faint from the crowded atmosphere and others have to stand in the churchyard or even in the street . . ."

Kuroyedov pledged to supply an answer regarding necessary arrangements through the executive committee of the City of Klaipeda.

However, having received no reply by December 5, 1981, the Klaipeda Catholic Committee and believers sent a statement signed by 250 to Mr. A. Zaidis, chairman of the Klaipeda executive committee, demanding the return of the confiscated church.

V.A. Kuroyedov is known for his aggressive suppression of religion, especially in the area of restricting clergy control of Church affairs. Under Kuroyedov's direction, the government closed down thousands of Orthodox churches and stopped young people under 18 from participating in church services.

OBITUARIES

Sister Mary Augustine
Sister Mary Augustine, 60 years a Sister of St. Casimir's Order, died in Chicago after a lingering illness December 29.

She was born in Lithuania and came to Wilkes-Barre as an infant with her parents, the late Patronella and William Sheporaitis.

Surviving are sisters, Mrs. Julia Kutis, Niagara Falls; Mrs. Theresa Kovacic, Cleveland; brothers, William and Charles Sheppard, Cleveland.

Mrs. Clara Akulonis

Mrs. Clara Akulonis of 208 Main St., Duryea, died December 31, 1982 at NPW Medical Center, Plains Township. The widow of Anthony Akulonis, she was preceded in death by a son, Rev. Joseph J. Akulonis, who died December 27, and a daughter, Mrs. Leona Fedor, who died December 19.

Born in Duryea, she was the daughter of the late George and Anna Rice. She was a member of St. Joseph's Church, Duryea.

Surviving are three daughters, Romaine, at home; Mrs. Anna Meriesky, Duryea; and Mrs. Agnes Lissauskas, Pittston; five sons, Anthony and John, both of Pittston; George, Old Forge; Alfred, Duryea; and Robert, at home. Also surviving are thirteen grandchildren, nine great grandchildren and a sister, Mrs. Catherine Zaltonis, Duryea.

Buried January 4 with a Mass of Christian Burial in St. Joseph's Church, Duryea. Interment in the parish cemetery.

FORCED LABOR USED ON SIBERIAN PIPELINE — LITHUANIAN TESTIFIES

A Lithuanian geologist testified before the U.S. Senate last December that he saw forced labor being used to build the Trans-Siberian natural gas pipeline. The 42-year old Antanas Pranskevicius was a key witness in Senate hearings on charges of human rights violations in the construction of the pipeline. He also met with State Department officials and with Senator Charles Percy, chairman of the Senate Foreign Relations Committee. His testimony received a wide coverage in the U.S. and European press, including a front-page report in *Chicago Tribune* for December 27, 1982.

According to a Reuter's report of December 17, Pranskevicius supported President Reagan's contention made last year that the pipeline was being built with slave labor. Questioning the president's statement is almost laughable in the Soviet Union, Pranskevicius said: "Everybody there knows" forced labor camps do initial work on the pipeline. "They cut wood, dig ditches, build barracks. They work mostly with spades or simple hand tools".

Pranskevicius, a political dissident, was allowed by Soviet officials to leave Leningrad at the end of November last year. He worked as a geologist in

Siberia, partly to find sites for natural gas drilling, and frequently saw forced laborers working at pipeline sites. Pranskevicius said an initial crew of about 40 would be sent to prepare a route for the pipeline. This group, working in fenced areas and guarded by armed soldiers and dogs, cleared land and built barracks. When the temporary lodgings were ready, groups of 500 to 700 forced laborers were brought in to continue the preliminary construction work. The labor camps were torn down before professional pipeline workers arrived on the scene, Pranskevicius said.

Pranskevicius added that he has not worked as a geologist since 1979, when he lost his job as geology professor at Leningrad University after applying for an emigration visa. He said he had lived in Siberia himself as a child, when his family was exiled there under Stalin. In 1974 he was dismissed from Vilnius University, when he refused to sign a statement denouncing Solzhenitsyn. With a group of Russian intellectuals, he was working at a collection of writings, entitled "The St. Petersburg Anthology". He brought a 1,200 page manuscript to the United States.

WYOMING KLONIO ŽINIOS

FATHER JOSEPH J. AKULONIS

Death is always a dramatic occurrence. Its moment can never be fully anticipated. Its impact can never be diminished. For those who mourn, adjustments are always necessary. Sometimes, the circumstances are hard to reconcile with the concept of a patient, loving, and merciful God. Yet, there is a means for coming to terms with death. It is, of course, "Faith." To know that in God's Divine Providence there is a reason which makes it all understandable is enough.

A short time ago, Father Joseph J. Akulonis was to all intents and purposes a healthy man. As always, he was full of enthusiasm. Plans were underway for the future. His parish was active and he was involved. His sense of humor, his confidence in the future, his assured presence, and his articulate leadership conveyed a conviction of well-being. It elicited comfort and reassurance to family, friends and parishioners.

But there was to be an element of surprise. Aches and pains, previously accepted and explained away, grew worse. At length, they could not be ignored. Help was sought for the Mass schedule. Toward the

middle of December, a trip to the hospital was necessitated. It was too late. Forewarnings of impending death were given. And at that critical juncture, the Akulonis family was informed that another of their number had died on December 19. It was the sister of Father Akulonis, Mrs. Leona Fedor. Another week passed. On Monday, December 27, it was his turn, and to add to the Akulonis' family sorrow their mother, Clara, died on December 31.

To say that Father Akulonis will be missed is an understatement. He was loved by many and his void will be difficult to fill. But hard as that adjustment might be for the Diocese of Scranton and the Parish of Saint Michael, it will be an especial test for the Akulonis family. Father is survived by five brothers, and three sisters as well as by innumerable nieces and nephews. They are the ones who most enjoyed the happiness of his Silver Jubilee celebration one year ago. They are the ones who now will understandably miss him most.

Still his family, his friends, parishioners, and fellow priests are not without resources. Were they not creatures blessed with extraordinary faith, they would

not have produced a man who was deemed worthy by Christ to offer sacrifices at the altar. Father Joseph Akulonis was a good priest. He believed in his mission as a savior of souls. And he did his best to effect their salvation by giving good example, by preaching the word of God, and by teaching others to accept the Divine Will even as he did himself.

Had he known at the start of December that it was to be his last month on earth, he most likely would have been unaffected by the news insofar as his life style was concerned. Father Joseph Akulonis would have gone on as usual. His smile would still exist for the benefit of others. His voice would still carry assurance. His plans would still have gone on apace. And his readiness to leave this earth at any moment would have been unchanged.

That in itself is a consolation to the parishioners of Saint Michael's Scranton, and to his legion of friends. His family is already consoled for they are confident that God will give him his deserved reward. Therein, his friends will agree. May God grant him eternal rest. May his soul and all the souls of the faithful departed rest in peace.

St. Casimir's Holy Name Society recently held installation of officers before Mass. Rev. Peter J. Alisaukas, moderator installed the officers, after which a breakfast was served in the church auditorium. George Nagy, chairman, welcomed the men; Onofrio "Pep" Orlando gave the introduction and remarks, and Peter Dutter accompanied the group singing on guitar. First row, seated, from left: Walter Sinkavitch, Frank Keder, recording secretary; John Kwasniak, second vice president; Peter Menchinsky, first vice president; George Nagy, treasurer, captain of ushers; Rev. Peter J. Alisaukas, pastor, who offered remarks and benediction; Onofrio Orlando, president; Joseph Rinkavage, financial secretary; Rev. Joseph Sibilano, OSJ, invocation; Joseph Valvonas, trustee; Joseph Palaimo. Second row, standing, Edmunds Sites, Al Chepalis, Joseph Wasser, George Mercincavage, Al Savakinas, William Carey, Larry Burdette, Al Smelster, Al Kishkis, Stanley Abromavage, Cas. Kizis, trustees, and Ralph Tribendis, co-captain of ushers.

The Lithuanian Women's Social Club held a Christmas party at Bartoli's, Pittston. Pictured are those who attended. Officers of the club are: Mary Cooney, president; Gen Bartashunas, vice president; Mary Gillis, secretary; Frances Balkunas, treasurer; Blanche Vitcosky, and Mary Agurkis, trustees.

LITHUANIAN INDEPENDENCE DAY OBSERVANCE SET

The commemoration of the 65th Anniversary of the declaration of Lithuanian independence, February 16 has been designated as Lithuanian Independence Day by Wilkes-Barre Mayor Thomas V. McLaughlin.

Seating at the signing of the document are from left: Frank Katilus, national secretary, Lithuanian Catholic Alliance; Anne Challan, president, Knights of Lithuania Council 143, Pittston; Mayor McLaughlin; Nellie T. Bayoras, president, Lithuanian Alliance of America District 7, financial secretary, Knights of Lithuania and Chairman of Lithuanian Independence Day; Rev. Paul Georsky, St. Mary's Church, South Washington Street, Wilkes-Barre.

Standing from left: Frank Nadwodney, Taurus Club director; Paul Skiptunas, Taurus vice president; Dan Stadulis, president, Taurus Club; Professor Vaclovas Romanas, Lithuanian Alliance of America District 7; Al Boris, Wilkes-Barre councilman. Rev. Peter J. Alisaukas, pastor of St. Casimir's Church, Pittston, is spiritual advisor of the Knights of Lithuania and Charles Lisosky is executive director of the Lithuanian R.C. Alliance of America.

Luzerne County American-Lithuanians will mark the anniversary with a flag-raising cere-

mony at Luzerne County Courthouse on February 16 at 9:15 a.m. The following organizations will sponsor the program: Knights of Lithuania, Council 143 of Pittston, Taurus Club of

Luzerne County, Lithuanian R.C. Alliance of America, Lithuanian Alliance of America, District 7, Nellie Bayoras is program chairman, and Robert Prawdzik, coordinator.

LCA MEMBERS' DEATHS

Vladas Rusilas — Lodge 222 30 Lansing Road, Hagaman, N. Y. 12086. Died: December 20, 1982. Buried: December 23, 1982 St. Casimir's Cemetery, Amsterdam, N.Y.

William Ligus — Lodge 2 — 507 Main St., Forest City, Pa. 18421. Died: December 22, 1982. Buried: December 27, 1982 Richmondale Cemetery, Forest City, Pa.

Vincent J. Sakievich — Lodge 13 — 2008 Ramsey St., Baltimore, Md. 21223. Died: November 14, 1982. Buried: November 17, 1982. Most Holy Redeemer Cemetery, Baltimore, Md.

Apolonija Valatkaitis — Lodge 85 — 2242 Midhurst Rd., Downers Grove, Ill. 60515. Died: December 26, 1982. Buried: December 29, 1982 St. Casimir's Cemetery, Chicago, Ill.

BRIDGES — a monthly newsletter in the English language, published by the Lithuanian American Community, is geared for those Lithuanians, who do not understand Lithuanian but are interested in Lithuanian culture. The newsletter is published monthly and the subscription rate is 5 dol. per year. The readers of Garsas are urged to recommend it to the Lithuanians in their communities to subscribe it for their children, who are interested in their heritage. Write to: Bridges, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207.

SAINT CASIMIR'S SOCIETY TO INSTALL

Newly elected officers of the Holy Name Society of St. Casimir's Church, Pittston, were installed before the 9 a.m. Mass on Sunday, January 9 by Rev. Peter Alisaukas, pastor. A breakfast honoring the officers was held in the church hall immediately following the Mass.

The following were elected for 1983: president, Pep Orlando; vice presidents, Peter Menn and John Kwasniak; recording secretary, Frank Keder; financial secretary, Joseph Rinkavage; treasurer, George Nagy.

Trustees elected are: Stanley Abromavage, Al Bartush, Larry Burdett, William Carey, Al Chepalis, Al Kishkis, Cas Kizis, Sr., Al Savakinas, Al Smelster, Ralph Tribendis, Joseph Valvonis and John Wasser.

KNIGHTS OF LITHUANIA INSTALL NEW OFFICERS

On January 2, before the 9 a.m. Mass, the Knights of Lithuania, Council 143, Pittston, installed the following new members: Mary Ann Cipolla, Anne Kairukstis, Anastasia Stanley. They were presented by Dorothy Banos, ritual chairman. They were enrolled in the First Degree by Rev. Peter Alisaukas, spiritual advisor.

The following elected officers were installed: Ann Challan, president; William Daileda, vice president; Annamaria Sewatsky, recording secretary; Nellie Bayoras, financial secretary; Leo Butsavage, treasurer; Anastasia Stanley, publicity; John Pusca-vage, sgt. at arms; Paul Patrick, Alberta Walsh, John Wisnosky, trustees; Grace Kazacavage, historian; Nellie Bayoras, Dorothy Banos, Catherine Cremard, Mildred Walsh, Rosalie Kizis and Anne Kairukstis, Lithuanian affairs.

Mr. and Mrs. William Daileda were appointed co-chairmen.

The Knights will hold a Communion Breakfast on Sunday, March 5.

"Garse" galima įsigyti šias knygas (Lietuvių ir anglų kalbomis)

- Lithuanian Cookery, paruošė Izabelė Sinkevičiūtė. 316 puslapių, didelio formato. Kaina \$8.00
- Amerikos Lietuvių Taryba, parašė Leonardas Šimutis. Kaina 3.00
- Lietuvių — Anglų Kalbų Žodynas, paruošė B. Piesarskis ir B. Svecevičius. 512 psl., apie 27,000 žodžių. Kaina \$8.00
- Anglų — Lietuvių Kalbų Žodynas, paruošė V. Baravykas. Apie 30,000 žodžių ir posakių Kaina \$8.00
- Lietuvių kalbos vadovas (Introduction to Modern Lithuanian) Paruošė kalbininkai Leonardas Dambriūnas, Antanas Klimas ir William R. Schmalsteig. Kaina \$10.00
- Popular Lithuanian Recipes, lietuviškų valgių mėgėjams Juzės Daužvardienės anglų kalba paruošta knyga. Kaina \$4.00
- Vytautas The Great, kan J.B. Končiaus angliškai parašyta istorinė knyga. Kaina \$2.00
- Lithuanian Self-Taught, M. Variakojytės - Inkenienės paruoštas rankvedis, prisilaikant Marlborough's sistemos. Kaina \$3.50
- Vidudienio Sodai, Bernardo Brazdžionio eilėraščiai. Už šį poezijos rinkinį autorius laimėjo 1958-59 metų kultūros žurnalo "Aidų" literatūros premiją. Viršelio aplanką piešė dail. Telesforas Valius. Kaina \$4.00
- Amerikos Lietuvių Vardynas, Jungtinių Amerikos Valstybių žinomesnių lietuvių biografinės žinios, su prof. Kazio Pakšto įvadu. 240 psl., kietais viršeliais. Kaina \$4.00
- The Forty Years of Darkness, by Juozas Vaišnora, translated by Joseph Boley. Suppression of the Lithuanian Press and how it was regained. Price ... \$2.00
- Lithuanians in America, Dr. Antanas Kučas; translated by Joseph Boley \$6.00
- The Brothers Domeika, a novel, Liudas Dovydenas; translated by Milton Stark \$6.00
- Day of Shame, the truth about the murderous happenings aboard the Cutter Vigilant, during the Russian-American confrontation at Martha's Vineyard. The tragedy of Simas Kudirka, by Algis Rukšėnas \$9.00
- Teismas Biržely, dokumentuotai aprašoma Nijolės Sadūnaitės teismas ir kaltinimas; Parašė Jurgis Gliauda. Kaina \$2.00
- Simas (The story of Seaman Simas Kudirka), by Jurgis Gliauda. Translated from Lithuanian by Kęstutis Čižtas and J. Zemkalnis \$5.00

"Garso" Administracija

P.O. Box 32 (71-73 So. Washington Str.) Wilkes-Barre, Pa. 18703